

Analytická část: 2. Základní vzdělávání

Obsah

Shrnutí.....	2
Úvod	3
2.1 Základní vzdělávání dle druhu školy a formy	3
2.2 Základní školy – školy, třídy, učitelé a žáci celkem a dle zřizovatele	4
Základní přehled za školní rok 2024/25	4
Vývoj počtu žáků	5
Vývoj počtu učitelů	10
2.3 Základní školy – školy, třídy, učitelé a žáci v regionálním srovnání	11
2.4 Žáci nově přijatí do 1. ročníků základních škol	13
2.5 Žáci s individuálním vzděláváním a vzdělávající se v zahraničí	14
2.6 Přestupy na víceletá gymnázia nebo osmileté konzervatoře	17
2.7 Žáci s cizím státním občanstvím na základních školách	18
2.8 Žáci na základních školách se zdravotním postižením.....	23
2.9 Učitelé na základních školách dle pohlaví, kvalifikace a věku	26
Učitelé na základních školách dle pohlaví	26
Učitelé na základních školách dle kvalifikace	27
Učitelé na základních školách dle věku a pohlaví	29
2.10 Počet asistentů pedagoga na základních školách	31

Shrnutí

Povinné školní docházky, ať již plněné v základní škole či na střední škole, na zahraniční škole, příp. formou individuálního vzdělávání, se ve školním roce 2025/26 účastnilo celkem **1 044 674 žáků**, což je o 13,4 % více než před deseti lety. Vedle výuky v základních školách si 41 475 žáků plnilo povinnou školní docházku v nižších ročnících **víceletých gymnázií** a 283 na **osmiletých tanečních konzervatořích**. Přitom počet žáků plnících si povinnou školní docházku ve středních školách se v čase téměř nemění. Žáků, kteří si ve školním roce 2025/26 plnili povinnou školní docházku v **zahraničí či na zahraniční škole**, bylo 9 113 (0,9 % z celku; započtení jsou pouze ti, kteří byli zapsáni do kmenové školy v ČR) a **formu individuálního vzdělávání** využilo 7 593 žáků (0,7 % z celku). Zájem o individuální vzdělávání v čase roste, před deseti lety bylo individuálně vzdělávaných 1 339 žáků.

Počet **žáků na základních školách mezi školními roky 2015/16 a 2022/23** stoupal až na 1 007 778 žáků. Nejvíce mezi zářím 2021 a 2022 vlivem přijímání ukrajinských dětí na naše školy. **V září 2023** počet žáků zapsaných v základních školách poklesl na 1 000 346 žáků, **do září 2025** se však opět zvýšil, a sice na 1 002 916 žáků. Co se týče vývoje počtu **žáků české státní příslušnosti**, jejich počet se mezi zářím 2020 a 2022 o 0,1 % zvýšil, v dalších třech letech se naopak o 0,9 % snížil. Od školního roku 2021/22 roste **počet žáků prvního stupně** (celkem se zvýšil o 8,2 %; mezi zářím 2017 a 2021 naopak o 5,2 % poklesl). **Počet žáků 2. stupně** mezi zářím 2015 a 2022 stoupal (celkem se zvýšil o třetinu), v dalších třech letech naopak klesal (celkem se snížil o 5,8 %).

Ve školním roce 2025/26 se na základních školách vzdělávalo 76 726 žáků **cizinců bez českého státního občanství**, což činí 7,7 % z celkového počtu žáků. Počet cizinců u nás se v posledních deseti letech každým rokem zvyšoval, výjimku tvoří pouze školní rok 2023/24, ve kterém se počet cizinců snížil o 2,9 %. To bylo dáno snížením počtu žáků z Ukrajiny o 5,9 % a žáků z Ruské federace o 2,6 %. Počet cizinců s jinou státní příslušností než ukrajinskou či ruskou se naopak o 4,7 % zvýšil. V posledním školním roce, tj. 2025/26, počet cizinců převýšil údaj ze školního roku 2022/23 o čtyři tisíce žáků a meziročně se zvýšil o 3,2 %. Ze všech krajů je dlouhodobě podíl žáků s jiným než českým občanstvím nejvyšší **v Praze** (v září 2025 to bylo 17,7 %), která byla s velkým odstupem následována krajem Karlovarským (11,0 %) a Plzeňským (10,7 %).

Pro školní rok 2025/26 bylo **do prvních tříd nově přijato** 118 758 žáků, tj. o 1,0 % méně než v roce předchozím a o 9,3 % více než před pěti lety. **Podíl sedmiletých či starších dětí** ze všech dětí nově přijatých do prvního ročníku činil 21,2 %, tj. o 2,0 p.b. méně než před rokem. Před deseti lety představoval tento podíl 20,6 %. Mezi žáky přicházejícími po odkladu povinné školní docházky převažovali chlapci.

Z celkového počtu žáků v 5. a 7. ročníku **přešlo na víceletá gymnázia či osmileté konzervatoře** 4,7 %. Přitom z 5. ročníku jich na střední školy přešlo více (7,0 % z celkového počtu žáků) než těch z ročníku sedmého (2,1 %). Nejvyšší podíl žáků, kteří přestoupili na střední školy v průběhu povinné školní docházky, byl zaznamenán v Praze.

Učitelé 1. a 2. stupně byli v září 2025 v základních školách zaměstnaní na celkem 76 683,4 úvazku. Přitom za **10 let** se jejich počet zvýšil o 27,3 % a zaznamenal vyšší nárůst, než jaký lze pozorovat u počtu tříd (o 19,0 %) i dětí v nich (o 13,9 %). V září 2025 bylo mezi těmito učiteli v přepočtu na plné úvazky 84,0 % **žen** a učitelů **bez požadované kvalifikace bylo** 10,3 % (před 10 lety tento podíl činil 5,7 %). Nejvyšší podíl vyučujících bez požadované kvalifikace zaznamenal kraj Karlovarský (20,6 %), následuje kraj Středočeský (19,2 %) a Praha (16,7 %). V roce 2025 bylo v základních školách 8,6 % učitelů **mladších 30 let** a naopak 15,1 % učitelů ve věku **60 let a více**. Podíl učitelů ve věku 60 let a více se za posledních deset let zvýšil z 6,8 % na 15,1 %.

V posledních letech výrazně vzrostl na základních školách počet **asistentů pedagoga**. Ve školním roce 2025/26 připadlo na 100 plných úvazků učitelů (v průměrném evidenčním počtu za daný rok) v průměru 27,8 plného úvazku asistenta pedagoga, ve školním roce 2016/17 to bylo 10,5.

Úvod

Základní vzdělávání vede dle § 44 školského zákona k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení, aby se učili tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat, chránit své fyzické i duševní zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí, být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění. Základní vzdělávání je povinné pro všechny děti v Česku. Uskutečňuje se na **základní škole, na nižším stupni víceletých gymnázií a konzervatořích v osmiletém oboru vzdělání tanec**. Základní vzdělávání lze na prvním i na druhém stupni uskutečňovat také formou **individuálního vzdělávání**.

Základní vzdělávání **má devět ročníků** a člení se na první a druhý stupeň. **První stupeň** je tvořen prvním až pátým ročníkem a **druhý stupeň** šestým až devátým ročníkem základní školy, příp. odpovídajícími ročníky víceletých gymnázií či osmiletých konzervatořích. Výjimku tvoří vzdělávání v základní škole speciální, kde první stupeň je tvořen 1. až 6. ročníkem a druhý stupeň 7. až 10. ročníkem. Plnění povinné školní docházky na víceletém gymnáziu nabízí osmileté studium po ukončení 5. třídy, resp. šestileté studium po ukončení 7. třídy základní školy. Přestup na gymnázium je podmíněn přijímacími zkouškami. Přechod na osmiletou konzervatoř taneční je podmíněn talentovými zkouškami.

2.1 Základní vzdělávání dle druhu školy a formy

Povinné školní docházky, ať již plněné v základní škole či na střední škole, na zahraniční škole, příp. formou individuálního vzdělávání, se ve školním roce 2025/26 účastnilo celkem **1 044 674 žáků**, což je o 13,4 % více než před deseti lety a o 4,0 % více než před pěti lety. Oproti minulému školnímu roku se počet žáků zvýšil jen o 477. K nejvýraznějšímu nárůstu za posledních deset let, o 4,3 %, došlo mezi zářím 2021 a 2022, kdy se do škol v České republice přišli vzdělávat žáci z Ukrajiny. V následujícím roce se počet žáků školou povinných v Česku o 0,7 % snížil, v dalších dvou letech však opět mírně rostl (viz graf č. 2.1 níže).

Do základních škol bylo celkově zapsáno 1 002 916 žáků, přičemž vývoj jejich počtu odpovídá vývoji počtu žáků v základním vzdělávání zmíněném výše. Pokud jde o členění na **jednotlivé stupně základních škol**, na 2. stupni se počet žáků v posledních třech letech snižoval (celkově o 5,8 %), zatímco počet žáků 1. stupně se naopak zvyšoval (celkově o 3,6 %). Mezi školními roky 2021/22 a 2022/23 výrazně stoupl počet žáků základních škol (tj. o 4,5 %), ke kterému přispěla imigrace dětí z Ukrajiny a jejich začlenění do našich škol. Počet ukrajinských žáků do září 2023 poklesl, poté však opět rostl a v září 2025 předčil hodnotu z roku 2022 o 2,9 %. Oproti tomu počet dětí s ruským občanstvím za poslední tři roky poklesl o 13,6 %.¹

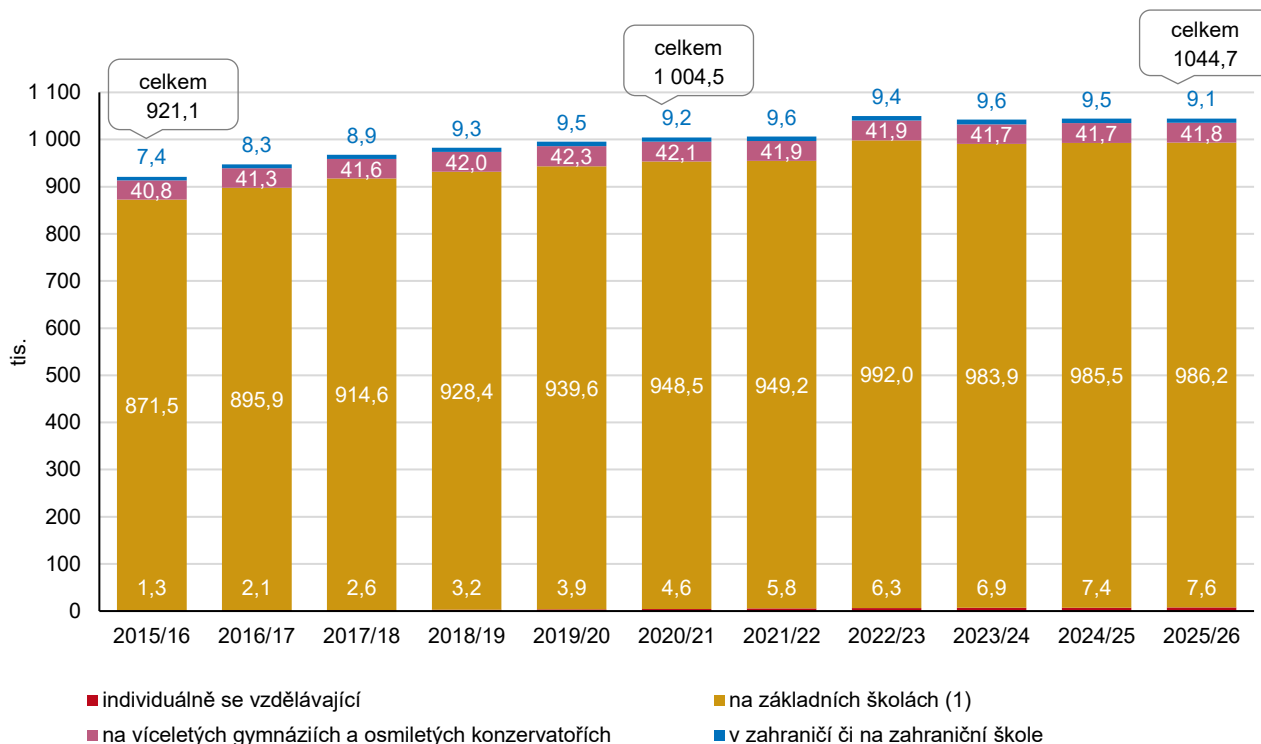
Žáků, kteří byli zapsáni na kmenové základní či střední škole, ale povinnou docházku si ve školním roce 2025/26 plnili v **zahraničí či na zahraniční škole**, bylo 9 113 (0,9 % z celku; žáci, kteří nebyli zapsáni na kmenové základní škole v ČR, započtení nejsou²) a **formu individuálního vzdělávání** využilo 7 593 žáků (0,7 % z celku).³ Přitom zájem o individuální vzdělávání trvale roste a za deset let se počet takto vzdělávaných žáků zvýšil na šestinásobek. Oproti předchozímu školnímu roku pak narostl počet žáků v tomto vzdělávání o 3,1 %. K nejvyššímu nárůstu za poslední desetiletí došlo mezi 30. 9. 2020 a 30. 9. 2021, tedy v době pandemie onemocnění Covid-19, kdy se počet individuálně vzdělávaných žáků zvýšil o 27,5 %.

Vedle výuky v základních školách si 41 475 žáků povinnou školní docházku plnilo v nižších ročnících **víceletých gymnázií** a 283 na **osmiletých konzervatořích**.

¹ Více informací o počtu žáků dle státní příslušnosti obsahuje kapitola č. 2.12

² Od školního roku 2017/18 není povinností, aby dítě bylo v evidenci kmenové školy v ČR. Vedle zápisu do kmenové školy vykazující statistiky mohou rodiče také dokládat plnění povinné školní docházky přímo ministerstvu.

³ Podrobnější informace k těmto dvěma způsobům vzdělávání jsou uvedeny v kapitole č. 2.8.

Graf 2.1 Základní vzdělávání – počet žáků dle druhu, resp. způsobu vzdělávání

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

¹⁾ po odečtení žáků zapsaných v kmenové základní škole v Česku, nicméně vzdělávajících se formou individuálního vzdělávání či vzdělávajících se v zahraničí či na zahraniční škole

2.2 Základní školy – školy, třídy, učitelé a žáci celkem a dle zřizovatele

Základní přehled za školní rok 2025/26

K 30. září 2025 bylo v Česku **4 320 základních škol⁴** s **52 482 třídami** a na nich působilo celkem 98 532 učitelů na plný či částečný pracovní úvazek. Při jejich přepočtení na plné pracovní úvazky (plně zaměstnané) to představovalo **76 683 učitelů**. *Dále v této publikaci budeme pracovat, pokud není uvedeno jinak, pouze s počtem učitelů přepočteným na plné pracovní úvazky.* Tito učitelé na základních školách vzdělávali celkem **1 002 916 žáků**.

Výuka na **1. stupni** byla zajišťována na 4 300 školách. V nich se nacházelo 31 511 tříd, do kterých chodilo 590 254 žáků a vzdělávalo je 37 835 učitelů přepočtených na plné úvazky. Na **2. stupni** byli učitelé zaměstnaní na 38 848 plných úvazků a vzdělávali 412 662 žáků ve 20 971 třídách na 2 935 školách. Na jednu třídu na základních školách připadaly v minulém školním roce v průměru 19,1 žáka a na jednoho přepočteného učitele 13,1 žáka. První a druhý stupeň se liší především v počtu žáků na jednoho učitele – na 1. stupni dosahuje tento ukazatel hodnoty 15,6 žáka na jednoho učitele, na druhém stupni 10,6 žáka na jednoho učitele.

⁴ Školou je myšlen právní subjekt s jedním ředitelstvím, které může zahrnovat více odloučených pracovišť, jakož i více úrovní a druhů vzdělávání.

Tab. 2.1 Základní školy – počet škol, tříd, dětí a učitelů na 1. a 2. stupni ve školním roce 2025/26

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

	Školy ¹⁾		Třídy		Žáci		Učitelé ²⁾		Žáci	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	na jednu třídu	na jednoho učitele
1. stupeň	4 300	99,5	31 511	60,0	590 254	58,9	37 834,9	49,3	18,7	15,6
2. stupeň	2 935	67,9	20 971	40,0	412 662	41,1	38 848,5	50,7	19,7	10,6
celkem	4 320	100	52 482	100	1 002 916	100	76 683,4	100,0	19,1	13,1

¹⁾ Jedna škola může poskytovat vzdělávání na prvním i druhém stupni a může mít více odloučených pracovišť. Pokud škola poskytuje výuku ve dvou jazycích, je počítána jako dvě různé školy, neboť figuruje pod dvěma resortními identifikátory.

²⁾ přepočtení na plně zaměstnané

Poměrně velké rozdíly v počtu žáků na jednu třídu a na jednoho učitele najdeme i v závislosti na **typu zřizovatele** základních škol. Zejména v soukromých školách je počet dětí na jednu třídu a jednoho učitele výrazně nižší, než jak tomu je u veřejných základních škol – viz tabulku č. 2.2.

Tab. 2.2 Základní školy – počet škol, tříd, dětí a učitelů podle zřizovatele školy ve školním roce 2025/26

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

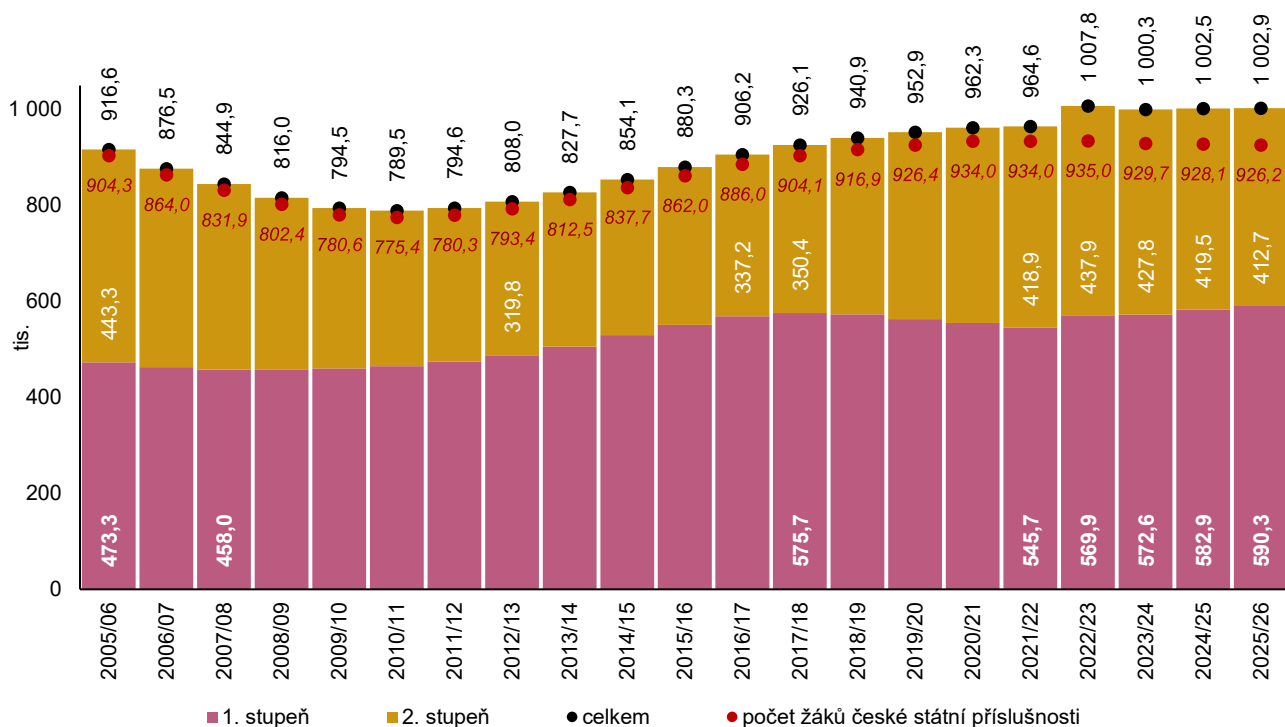
Zřizovatel	Školy		Třídy		Žáci		Učitelé ¹⁾		Žáci	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	na jednu třídu	na jednoho učitele
veřejný	3 917	90,7	49 492	94,3	962 693	96,0	72 594,6	94,7	19,5	13,3
soukromý	354	8,2	2 493	4,8	32 297	3,2	3 394,4	4,4	13,0	9,5
církevní	49	1,1	497	0,9	7 926	0,8	694,4	0,9	15,9	11,4
celkem	4 320	100	52 482	100	1 002 916	100	76 683,4	100	19,1	13,1

¹⁾ přepočtení na plně zaměstnané

Vývoj počtu žáků

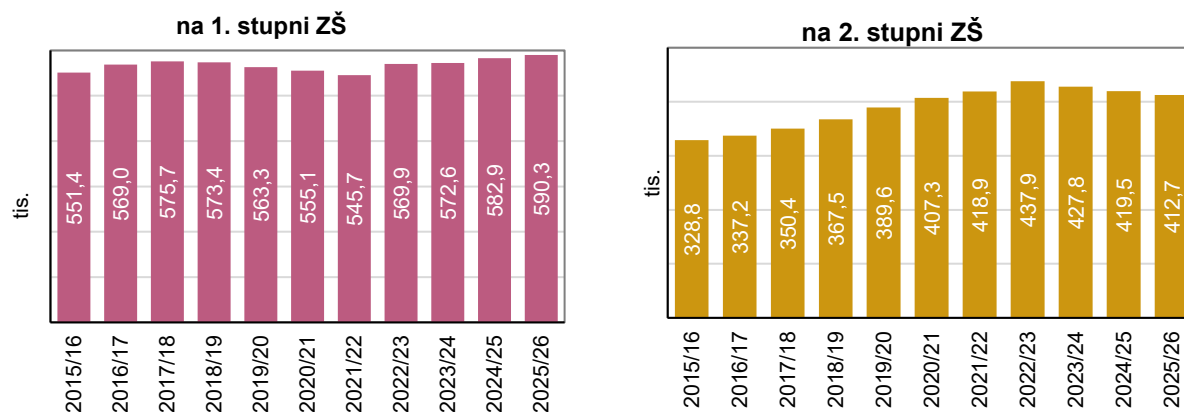
Počet žáků základních škol přímo souvisí s měnícím se počtem narozených dětí v předchozím období a tím s počtem dětí ve věku povinné školní docházky v populaci. Děti nejčastěji nastoupí do základní školy v šesti a ukončí ji v patnácti letech. Tato doba se však může posunout, je-li dítěti odložen začátek školní docházky, příp. prodloužit, pokud žák opakuje některý ročník či více ročníků základní školy. Faktorů, které ovlivňují počet žáků na základních školách, je však více. V určité míře dochází k odlivu žáků druhého stupně na víceletá gymnázia, vliv má i migrace cizinců ze zahraničí. Zejména ve školním roce 2022/23 situaci významně ovlivnilo zařazování dětí ukrajinských uprchlíků do českých škol. Na úrovni obcí a krajů pak počet žáků na základních školách ovlivňuje též stěhování v rámci republiky.

Celkový počet žáků na základních školách ve školním roce 2022/23 dosáhl nejvyšší hodnoty od roku 2005/06 a poprvé přesáhl hranici jednoho milionu (činil 1 007 778). K tomu přispěla imigrace dětí z Ukrajiny a jejich začlenění do našich škol. V září 2023 počet žáků zapsaných do základních škol poklesl na 1 000 346 žáků, do září 2025 se však opět zvýšil, a sice na 1 002 916 žáků. Podíváme-li se na vývoj žáků české státní příslušnosti, pak uvidíme, že se jejich počet od školního roku 2019/20 příliš neměnil, přestože i u nich je v letech 2019/20 až 2022/23 patrný nárůst počtu žáků (celkem o 0,9 %) následovaný poklesem v roce 2023/24 o 0,6 % a mírnějším meziročním poklesem o 0,2 % v letech 2024/25 i 2025/26.

Graf 2.2 Základní školy – počet žáků celkem, na 1. stupni a na 2. stupni

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Mezi školními roky 2017/18 a 2021/22 se počet žáků základních škol zvyšoval díky přibývajícimu počtu žáků druhého stupně a žáků prvního stupně naopak pozvolna ubývalo. Ve školním roce 2022/23 pak přibýlo o 4,4 % žáků prvního a obdobně o 4,5 % žáků druhého stupně. Poté od září 2022 do září 2025 přibýlo žáků 1. stupně o 3,6 % a žáků druhého stupně naopak o 5,8 % ubylo – viz graf č. 2.3.

Graf 2.3 Základní školy – vývoj počtu žáků dle stupně vzdělávání

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

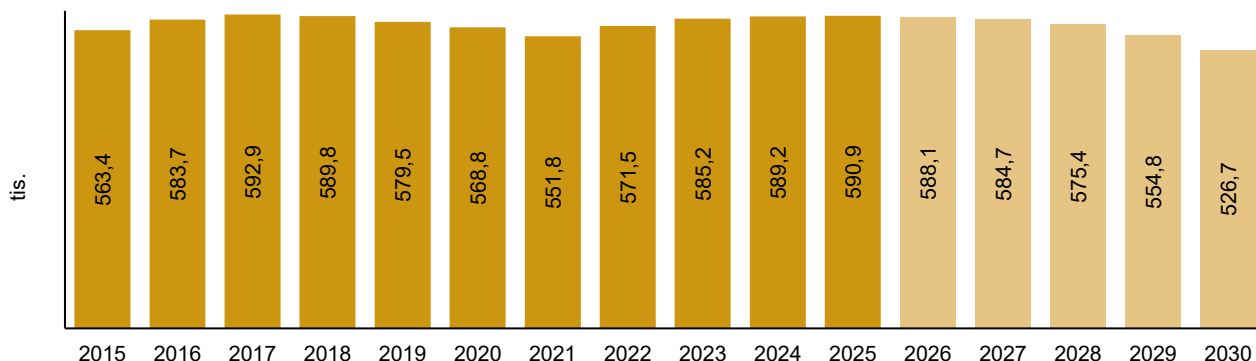
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Jak již bylo řečeno, vývoj počtu žáků základních škol souvisí s vývojem populace ČR ve věku povinné školní docházky, a to zejména na 1. stupni základních škol, který je povinný pro všechny obyvatele ČR⁵. Na druhém stupni si již mohou děti volit mezi vzděláváním v základní škole, na víceletém gymnáziu a na osmileté konzervatoři. Graf č. 2.4 proto ukazuje počet obyvatel ČR ve věku 6–10 let ke dni 1. 7. v letech 2015 až 2025.

⁵ Zde je třeba poznamenat, že na počet žáků v základních školách má vliv i míra migrace – do základních škol povinně docházejí též cizinci, kteří jsou oprávněni pobývat na území Česka trvale nebo přechodně po dobu delší než 90 dnů, a účastníci řízení o udělení mezinárodní ochrany.

Jde tedy o věkové rozmezí, ve kterém děti, pokud jim nebyl udělen odklad, navštěvovaly v nastávajícím školním roce 1. stupeň. To je doplněno výhledem na dalších pět let, který je počítán na základě počtu dětí v mladších věkových kohortách v roce 2025 (tj. počet dětí ve věku 5–9 let, 4–8 let, 3–7 let, 2–6 let a 1–5 let), které věku 6 až 10 let dosáhnou za 1–5 let. Jedná se tedy o odhad.

Graf 2.4 Počet obyvatel ČR ve věku 6 až 10 let k 1. červenci¹⁾

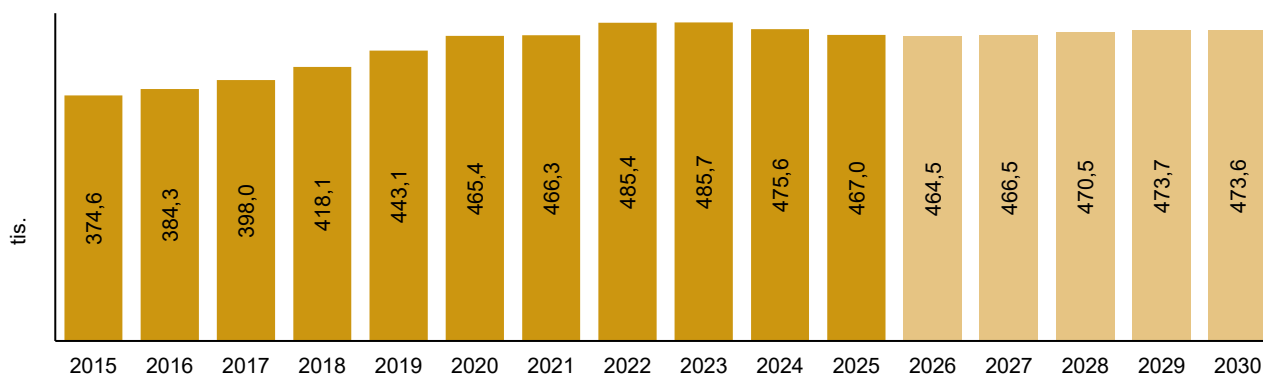
Zdroj: ČSÚ

¹⁾ Za roky 2015 až 2025 skutečný počet, za roky 2026 a 2030 odhad počtu dětí ve věku 6–10 let dle počtu obyvatel v odpovídajících mladších kohortách dětí v roce 2025.

Jak je patrné, v letech 2015 až 2017 počet obyvatel ve věku 6 až 10 let stoupal a zvyšoval se též počet žáků na 1. stupni. Poté do roku 2021 počet obyvatel ve věku 6 až 10 let naopak klesal a snižoval se též počet žáků na 1. stupni. Poté přišla migrační vlna z Ukrajiny a počet obyvatel Česka ve věku 6 až 10 let a s tím i žáků na 1. stupni se zvyšoval, a to až do začátku školního roku 2025/26. Podle počtu dětí v mladších věkových kohortách v roce 2025 lze očekávat, že v dalších letech bude počet žáků 1. stupně základních škol klesat. Záleží však též na míře migrace, odkladů povinné školní docházky (resp. s tím spojených legislativních změnách), míře opakování ročníku apod.

Graf č. 2.5 níže ukazuje tentýž vývoj počtu dětí v populaci, a sice těch ve věku obvyklé docházky do 2. stupně základních škol (tj. kteří před začátkem školního roku dosáhli 11 až 14 let). Jak je patrné, od roku 2015 až do roku 2023 počet dětí v této věkové kohortě rostl a spolu s ním rostl do školního roku 2022/23 i počet žáků 2. stupně základních škol. V posledních třech školních rocích naopak žáků 2. stupně základních škol ubývalo a mezi červencem 2023 a 2025 poklesl i počet dětí v příslušném věku v populaci. Podle počtu dětí v mladších věkových kohortách v roce 2025 lze odhadovat, že počet žáků 2. stupně bude ještě do roku 2026 klesat, poté začne opět mírně růst.

Graf 2.5 Počet obyvatel ČR ve věku 11–14 let k 1. červenci¹⁾

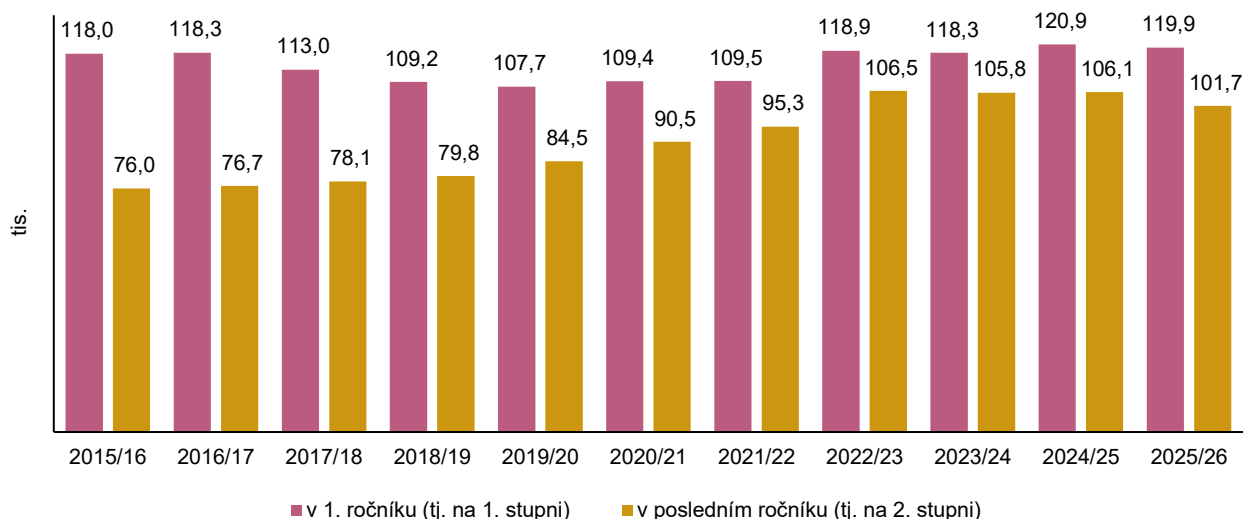
Zdroj: ČSÚ

¹⁾ Za roky 2015 až 2025 skutečný počet, za roky 2026 a 2030 odhad počtu dětí ve věku 11–14 let dle počtu obyvatel v odpovídajících mladších kohortách dětí v roce 2025.

Zde je však třeba opět připomenout, že predikce dle populačního vývoje obyvatel ČR nezohledňuje další faktory ovlivňující počet žáků ve školách, např. míru odkladů, počty žáků opakujících ročník a míru budoucí migrace (aktuálně zejména z Ukrajiny). U vývoje počtu žáků na 2. stupni základních škol hraje svou roli také podíl žáků, kteří v průběhu povinné školní docházky odejdou do víceletých gymnázií, případně do osmileté konzervatoře. To je zase závislé na kapacitě gymnázií, která dosti pružně nereagují na vývoj počtu žáků, jelikož jejich kapacita je zastropovaná (viz dále v této publikaci). Již déle se navíc zvažuje redukce víceletých gymnázií.⁶

Vývoj počtu žáků je možné také odhadovat z počtu žáků v prvním a posledním ročníku základních škol, zejména pokud jde o odhad počtu žáků, kteří budou nastupovat do prvního ročníku čtyřletého vzdělávání na střední škole. Zde je však třeba vzít na vědomí, že do prvního ročníku základních škol nastupují všichni žáci školou povinní. Oproti tomu v průběhu druhého stupně základní školy někteří žáci odcházejí na víceletá gymnázia či osmileté konzervatoře (podrobněji kapitola č. 2.6). Posledním ročníkem základních škol pak bývá zpravidla ročník devátý. V některých případech speciálního vzdělávání však může být délka vzdělávání o rok prodloužena a posledním ročníkem je pak ročník desátý. Přitom počet žáků v prvním ročníku základních škol vzrostl mezi zářím 2019 a 2024 o 12,2 %, v posledním roce o necelé procento poklesl. Počet žáků v posledním ročníku se mezi zářím 2015 a 2024 zvýšil o 39,6 %, v posledním roce však o 4,1 % poklesl.

Graf 2.6 Počet žáků na základních školách v prvním a posledním ročníku

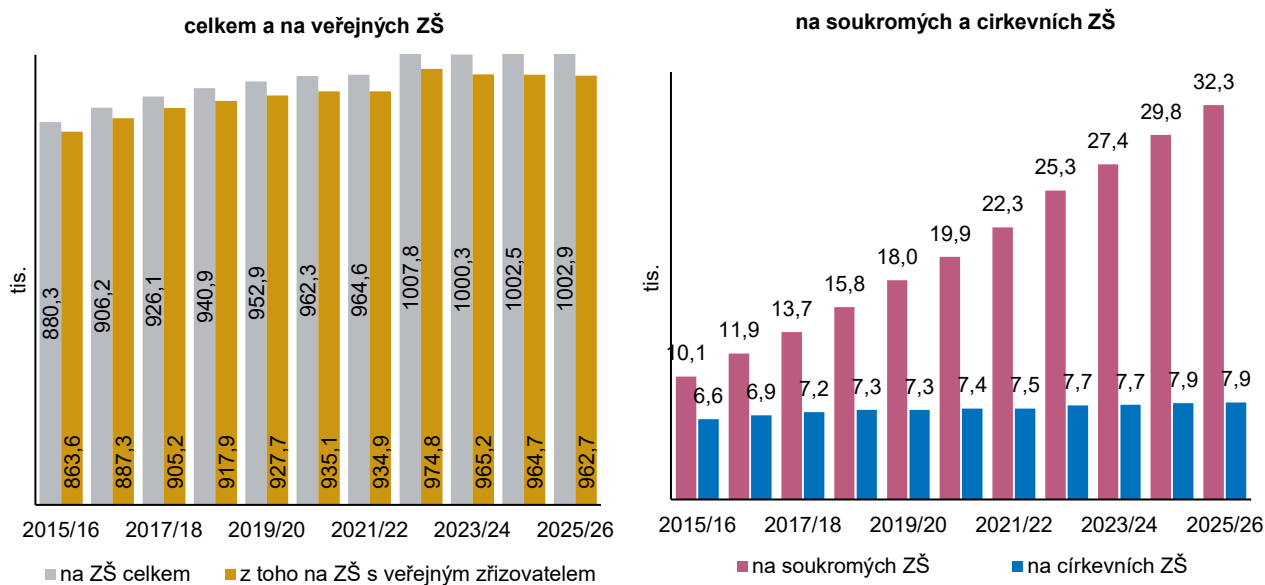
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Pokud se jedná o zřizovatele školy, velká většina žáků základních škol navštěvuje **školy veřejného zřizovatele**, přičemž nejčastěji je jím příslušná obec nebo městská část. Ve školním roce 2025/26 se ve školách veřejného zřizovatele vzdělávalo 96,0 % ze všech žáků základních škol, v absolutním vyjádření se jedná o 962 693 žáků. Před deseti lety to bylo 863 613 žáků, tj. 98,1 % z celku.

Oproti tomu do **soukromých** základních škol ve stejném roce chodilo 32 297 žáků. Jejich počet se však od školního roku 2015/16 zvýšil 3,2krát a za posledních pět let o 63 %. Ve školním roce 2025/26 zaujímali žáci soukromých škol 3,2 % všech žáků základních škol, ve školním roce 2015/16 to přitom bylo jen 1,1 %.

Na **církevních** základních školách se ve školním roce 2025/26 vzdělávalo celkem 7 926 žáků, což je o 20,4 % žáků více než před deseti lety a o 6,6 % více než před pěti lety. Viz graf č. 2.7.

⁶ V politických debatách z posledních let zazněl návrh zrušit šestiletá gymnázia a omezit osmiletá, jakož i transformovat osmiletá gymnázia na šestiletá, která obsahují místo 4 ročníků povinné školní docházky pouze dva.

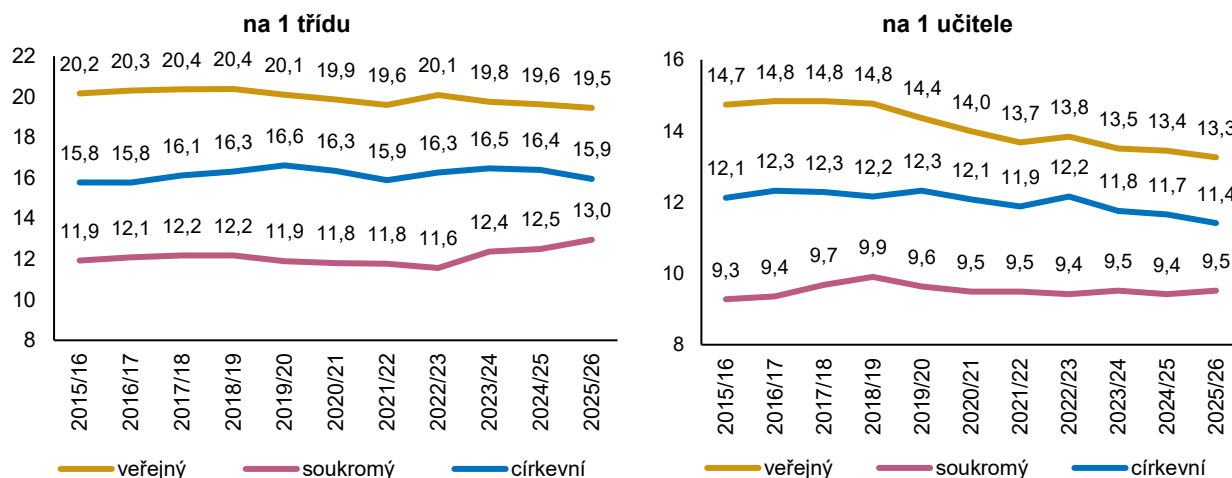
Graf 2.7 Základní školy – počet žáků podle jejich zřizovatele

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Pokud se jedná o vývoj počtu žáků na jednu třídu, pak v prvních pěti letech posledního desetiletí činil cca 20 žáků na třídu, v dalších pěti letech pak 19 žáků na třídu (s výjimkou školního roku 2022/23, kdy se opět přiblížil 20 žákům na třídu, patrně z důvodu přijímání dětí ukrajinských uprchlíků na naše školy). Ve školním roce 2025/26 činil 19,1 dítěte na třídu.

Graf č. 2.8 uvádí, jak se počet žáků na jednu třídu a na jednoho učitele vyvíjel v posledních deseti letech ve školách s **veřejným, soukromým a církevním zřizovatelem**. Jak je zřejmé, ve všech sledovaných školních rocích připadalo na jednu třídu i na jednoho učitele ve školách veřejných zřetelně více žáků než ve školách ostatních zřizovatelů, zejména pak ve školách zřizovatele soukromého. Pokud jde o vývoj v čase, lze zmínit, že zatímco ve školách soukromých docházelo v posledních třech školních rocích ke zvyšování průměrného počtu žáků na třídu, ve školách veřejných a církevních se naopak tento počet mírně snížil. Pokud se jedná o průměrný počet žáků na učitele, ve školách veřejných a církevních se za poslední tři roky počet žáků na třídu snížil, zatímco ve školách soukromých činil 9,4, resp. 9,5 dítěte na učitele.

Graf 2.8 Základní školy – průměrný počet žáků na 1 třídu a na 1 učitele dle zřizovatele

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Vývoj počtu učitelů

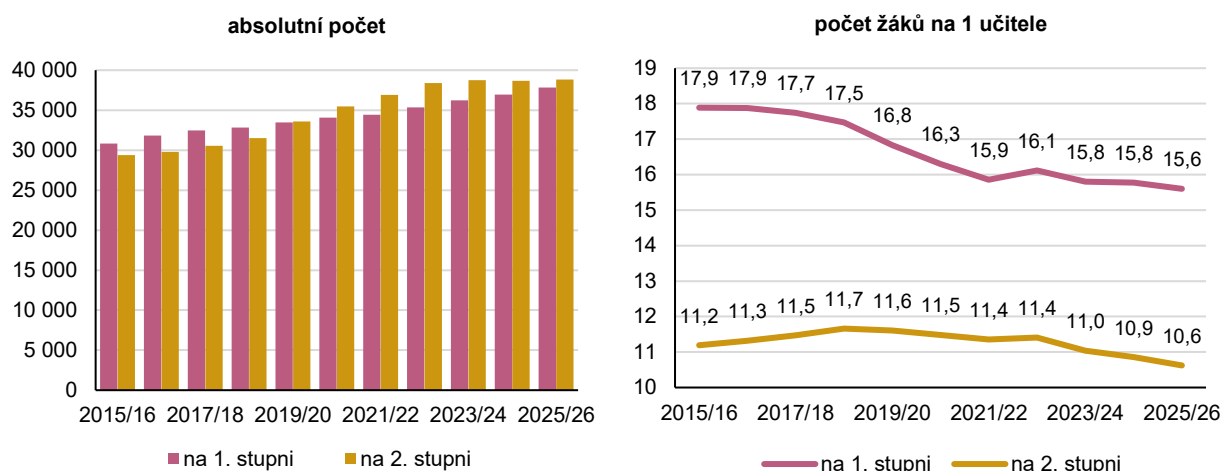
Pokud jde o počet učitelů ve **fyzických osobách**, tj. nikoliv přepočtené na plně zaměstnané, k 30. 9. 2025 jich na základních školách na plný či částečný pracovní úvazek pracovalo celkem 98 532, z toho 81 446 žen a 17 086 mužů. Lepším měřítkem než počet učitelů ve fyzických osobách je však počet plných úvazků učitelů, neboť lépe ukazuje např. poměr žáků a učitelů, ale také počet obsazených pracovních míst na školách. Dále tedy budeme počet učitelů vyjadřovat v počtech plných pracovních úvazků. V tomto ohledu je možné uvést, že učitelé byli na 1. a 2. stupni základních škol **celkově zaměstnáni** na 76 683,4 pracovního úvazku, z čehož 64 387,6 úvazků připadlo ženám a 12 295,8 mužům.

Výše jsme uvedli, že v čase docházelo v posledních deseti letech k růstu počtu žáků i tříd na základních školách. V souladu s tím také rostl počet učitelů, a sice za posledních pět let o 10,3 % plných úvazků, za období deseti let pak o 27,3 %. Jednalo se o rychlejší růst, než jaký byl za dané období zaznamenán ve vývoji počtu všech žáků (tj. za pět let o 4,2 % a za deset let o 13,9 %).

Na jeden plný úvazek učitele připadalo nejvíce žáků za posledních deset let ve školních rocích 2016/17 a 2017/18 (tj. 14,7) a nejméně ve školním roce 2025/26 (13,1). Počet žáků na jednu třídu se v čase snížil ze 14,7 žáka na třídu ve školních rocích 2016/17 a 2017/18 na 13,1 žáka v uplynulém školním roce.

Na druhém stupni základních škol bylo ve školním roce 2025/26 o 1 014 více učitelů přepočtených na plně zaměstnané než na **prvním stupni**. To může být dáno dělením žáků do menších skupin, např. při jazykové výuce. Podíváme-li se na vývoj v čase, pak se počet žáků na jeden úvazek učitele na 1. stupni za posledních 10 let postupně snižoval ze 17,9 na 15,6 žáka na učitele. Počet žáků 2. stupně na jednoho učitele měl pozvolnější průběh. Mezi školními roky 2015/16 a 2018/19 se postupně zvyšoval z 11,2 žáka až na 11,7 žáka a poté do roku 2025/26 poklesl na 10,6 žáka. Více viz graf č. 2.9.

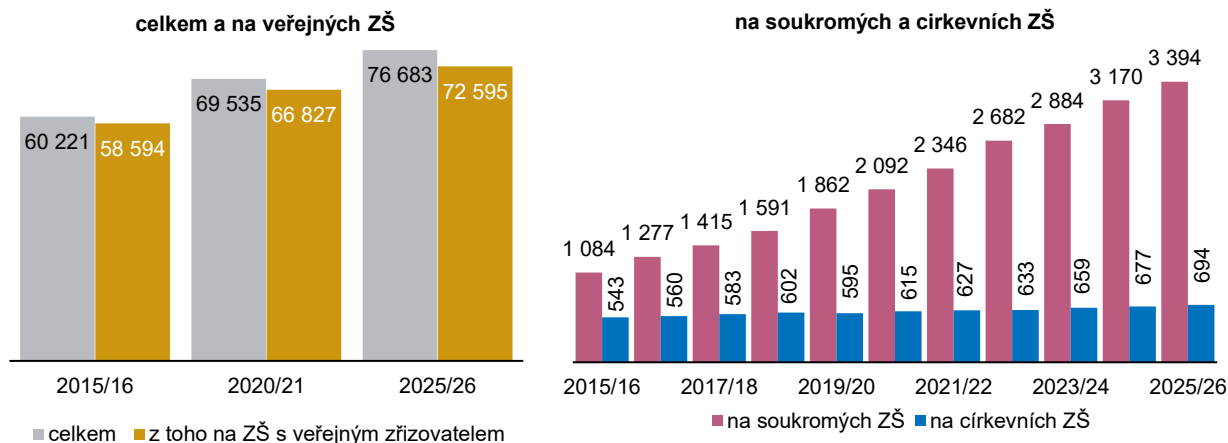
Graf 2.9 Základní školy – počet učitelů na 1. a 2. stupni (přepočteno na počet plných úvazků)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Pokud jde o **dělení dle zřizovatele**, učitelé v *soukromých* školách se ve školním roce 2025/26 podíleli 4,4 % na všech učitelích v základních školách, učitelé *církevních* škol 0,9 %, zbytek (94,7 %) patřil učitelům ve školách *veřejných*. Přitom za posledních deset let se nejvýrazněji zvýšil počet učitelů v soukromých školách, a sice o 213,1 % (tj. vzrostl na více než trojnásobek). Již podstatně méně výrazně se zvýšil též počet učitelů ve veřejných školách (o 23,9 %) a v církevních školách (o 27,9 %). Více viz graf č. 2.10.

Graf 2.10 Základní školy – počet učitelů podle zřizovatele školy (přepočtené počty)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

2.3 Základní školy – školy, třídy, učitelé a žáci v regionálním srovnání

Z **regionálního pohledu** se logicky nejvíce základních škol a tříd ve školním roce 2025/26 nacházelo v kraji největším, tj. ve Středočeském kraji, a nejméně v tom nejméně lidnatém, tj. v kraji Karlovarském. Nejvyšší **průměrný počet žáků na školu** byl ve školním roce 2025/26 v Praze, a sice 397,8 žáka. Naopak nejméně žáků na školu připadá v kraji Vysočina, a sice 173,1. Nejvíce žáků **na jednu třídu** bylo v hlavním městě Praze, a sice v průměru 21,3 žáka, následuje kraj Středočeský s 20,3 žáka na jednu třídu. Naopak, v průměru o 3,6 žáka méně než v Praze připadalo na jednu třídu v kraji Olomouckém (17,7). Také v počtu žáků na učitele stojí v popředí Praha a kraje Středočeský a Plzeňský se 14 žáky. Nejnižšího počtu žáků na učitele pak dosáhl kraj Olomoucký (12,3 žáka na jednoho učitele).

Tab. 2.4 Základní školy – počet škol, tříd, žáků a učitelů dle sídla školy ve školním roce 2025/26

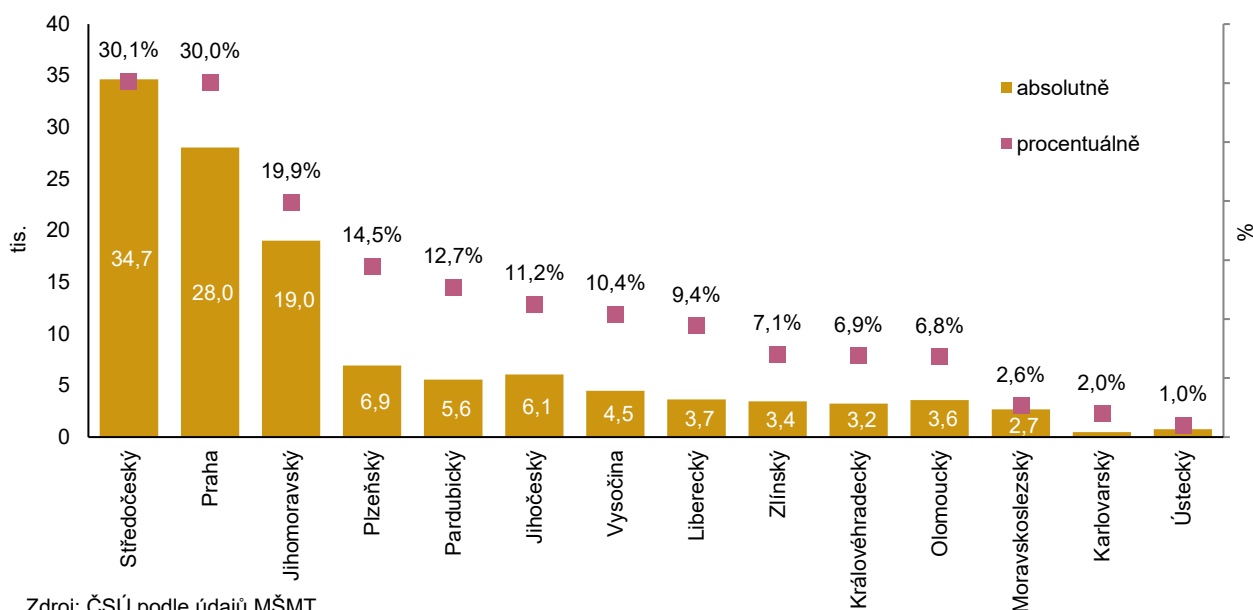
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Území, kraj	Školy		Třídy		Žáci		Učitelé ¹⁾		Počet žáků	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	na jednu třídu	na jednoho učitele
Česko	4 320	100	52 482	100	1 002 916	100	76 683,4	100	19,1	13,1
Praha	305	7,1	5 700	10,9	121 333	12,1	8 778,0	11,4	21,3	13,8
Středočeský	595	13,8	7 390	14,1	149 657	14,9	10 758,9	14,0	20,3	13,9
Jihočeský	270	6,3	3 213	6,1	60 118	6,0	4 566,9	6,0	18,7	13,2
Plzeňský	232	5,4	2 757	5,3	54 863	5,5	3 977,1	5,2	19,9	13,8
Karlovarský	110	2,5	1 360	2,6	24 838	2,5	2 000,5	2,6	18,3	12,4
Ústecký	288	6,7	3 968	7,6	74 356	7,4	5 747,8	7,5	18,7	12,9
Liberecký	198	4,6	2 266	4,3	42 486	4,2	3 313,5	4,3	18,7	12,8
Královéhradecký	273	6,3	2 733	5,2	50 366	5,0	4 042,6	5,3	18,4	12,5
Pardubický	254	5,9	2 622	5,0	49 595	4,9	3 782,4	4,9	18,9	13,1
Vysočina	275	6,4	2 569	4,9	47 608	4,7	3 674,4	4,8	18,5	13,0
Jihomoravský	500	11,6	6 052	11,5	114 693	11,4	8 902,6	11,6	19,0	12,9
Olomoucký	305	7,1	3 200	6,1	56 493	5,6	4 599,3	6,0	17,7	12,3
Zlínský	266	6,2	2 910	5,5	52 313	5,2	4 161,3	5,4	18,0	12,6
Moravskoslezský	449	10,4	5 742	10,9	104 197	10,4	8 378,2	10,9	18,1	12,4

¹⁾ přepočtení na plně zaměstnané

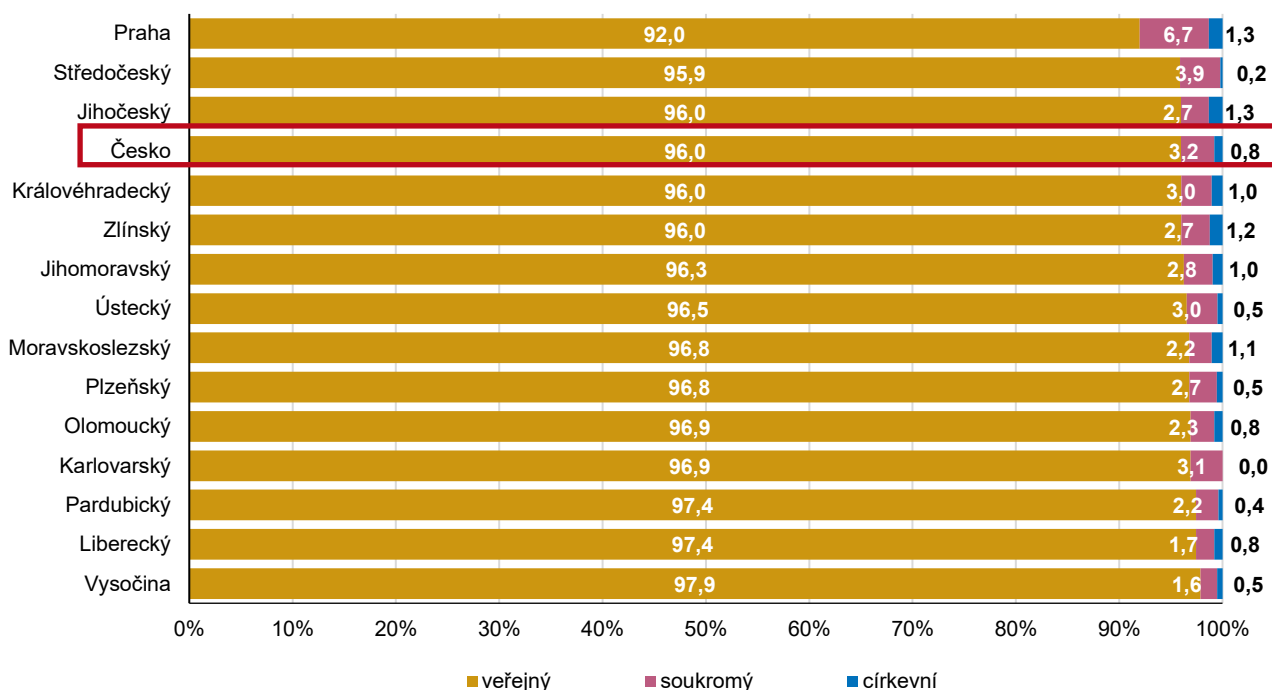
Vývoj počtu žáků na základních školách nebyl ve všech krajích stejný. Za posledních deset let procentuálně nejvíce vzrostl počet žáků v základních školách v Praze (o 30,0 %) a v kraji Středočeském (o 30,1 %). Ostatní kraje zaznamenaly 20% a menší nárůst, menší než 5% byl v kraji Ústeckém, Moravskoslezském a Ústeckém.

Graf 2.11 Základní školy – nárůsty počtu žáků v krajích ČR mezi školními roky 20015/16 a 2025/26

Pokud se jedná o dělení dle druhu **zřizovatele** školy, soukromé školy navštěvoval ve školním roce 2025/26 nejvyšší podíl žáků vzdělávajících se v Praze (6,7 % ze všech žáků základních škol v tomto kraji) a dále v kraji Středočeském (3,9 %). Naopak na Vysočině docházelo do soukromých základních škol jen 1,6 % všech žáků základních škol. Nejvyšší podíl žáků vzdělávajících se v církevních základních školách zaznamenaly kraje Jihočeský a Praha (shodně 1,3 %), naopak v kraji Karlovarském nebyla ani jedna církevní základní škola a církevní školy v kraji Středočeském navštěvovaly jen 0,2 % z tamních žáků základních škol. Ve školách s veřejným zřizovatelem byl nejvyšší podíl žáků v kraji Vysočina (97,9 %) a nejnižší naopak v Praze (92,0 %).

Graf 2.12 Základní školy – rozložení žáků dle zřizovatele a sídla školy ve školním roce 2025/26

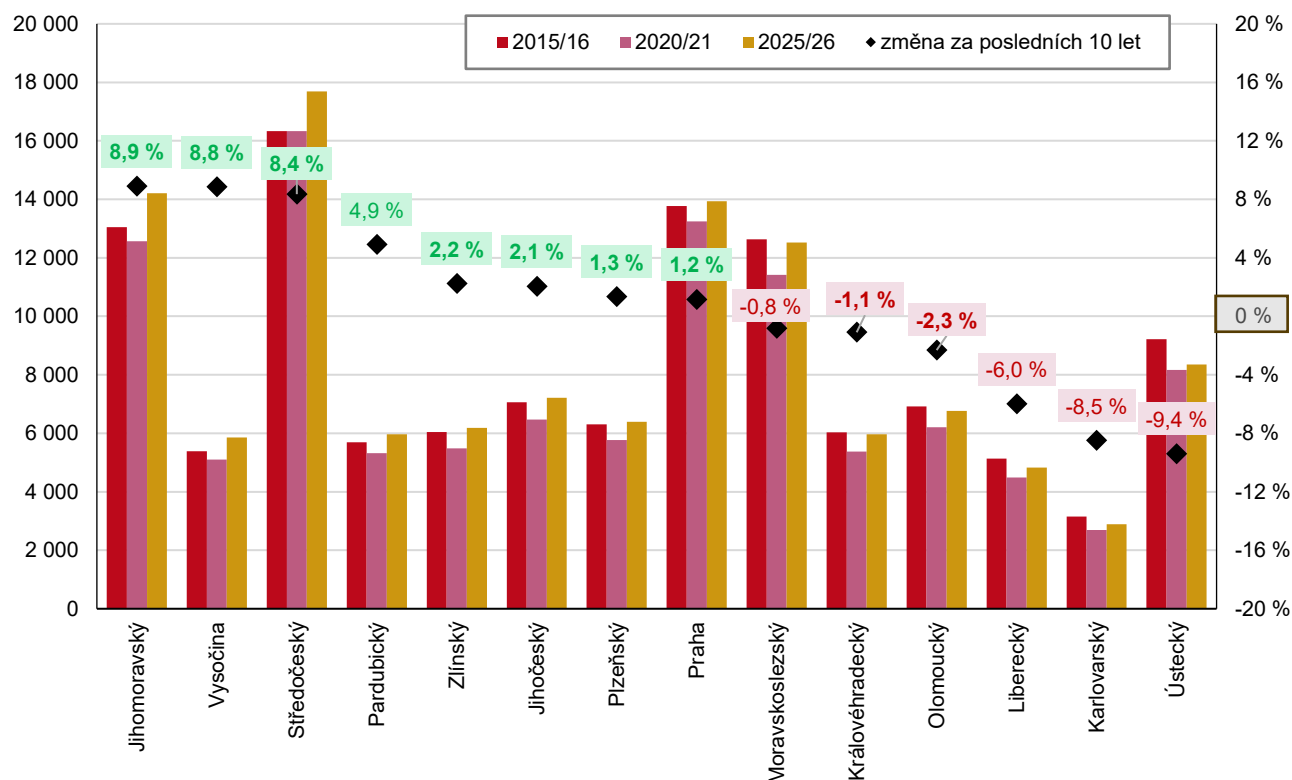

2.4 Žáci nově přijatí do 1. ročníků základních škol

Ve školním roce 2025/26 bylo do prvních tříd základních škol přijato celkem 118 758 žáků, tedy o 1,0 % méně než v roce předchozím, nicméně o 9,3 % více než před pěti lety. Ze všech krajů Česka bylo nejvíce nově přijatých žáků do prvního ročníku v kraji Středočeském (17 693), v kraji Jihomoravském (14 204), v Praze (13 931) a v kraji Moravskoslezském (12 528). Logicky se jedná o nejlidnatější kraje. Oproti situaci před 10 lety, tj. v září 2015, se počet žáků nejvýrazněji zvýšil v kraji Jihomoravském (o 8,9 %), na Vysočině (o 8,8 %) a v kraji Středočeském (o 8,4 %). Naopak o více než 5 % poklesl v krajích Ústeckém (o 9,4 %), Karlovarském (o 8,5 %) a Libereckém (o 6,0 %) – viz graf č. 2.13.

Graf 2.13 Základní školy – počet nově přijatých žáků do 1. ročníku dle kraje

(kraje jsou seřazeny dle procentuálního nárůstu za posledních 10 let)

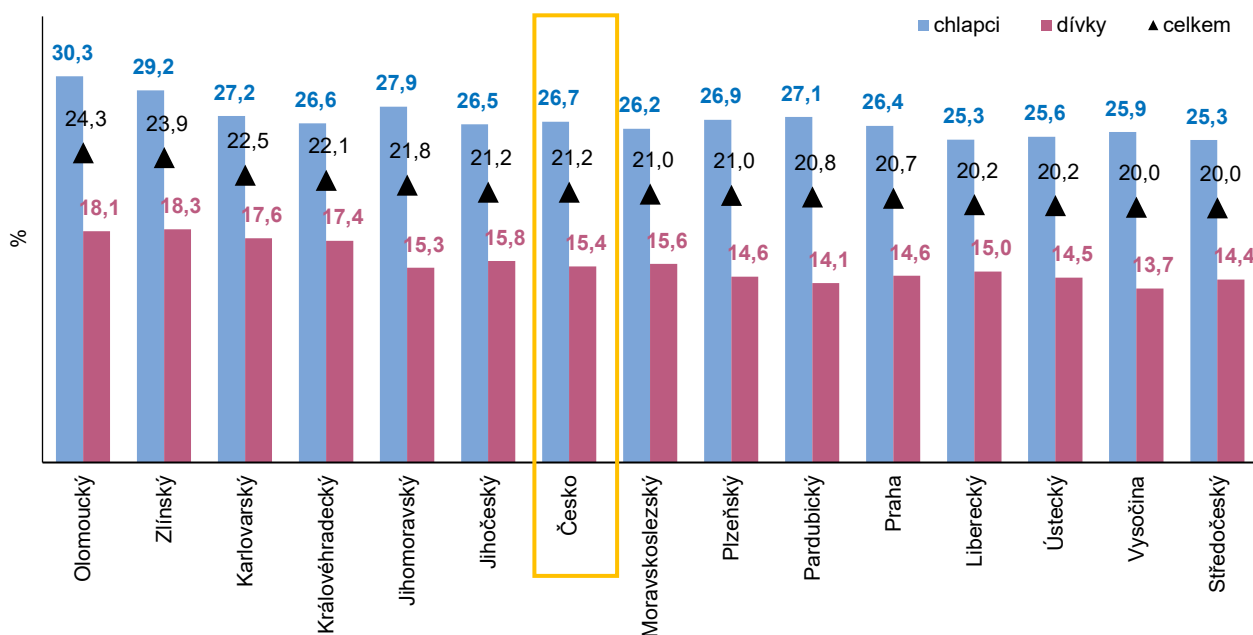
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Největší podíl žáků, kteří byli nově přijati do 1. ročníku, tvoří žáci **ve věku 6 let**. Ve školním roce 2025/26 jich do prvních tříd nastoupilo 92 636. Ve školním roce 2015/2016 představovali šestiletí žáci 78,8 % nově přijatých žáků. Poté jejich podíl mírně klesal až na 74,5 % ve školním roce 2022/23. Po školním roce 2022/23 začal zase jejich podíl stoupat až na 78,0 % v září 2025.

Žáků **sedmiletých a starších** (jedná se o žáky, kteří nastoupili po odkladu povinné školní docházky) nastoupilo ve školním roce 2025/26 nově do první třídy 25 192. Jejich podíl ze všech nově přijatých žáků se v posledních deseti letech pohyboval mezi pětinou (20,6 %) ve školním roce 2015/16 a čtvrtinou (24,9 %) ve školním roce 2022/23. Do školního roku 2025/26 se snížil na 21,2 %.

Podíl nově přijatých žáků do první třídy **mladších šesti let** se v posledních deseti letech pohyboval mezi 0,5 % ve školních rocích 2018/19 až 0,8 % ve školním roce 2025/26.

Jak dále dokládá graf č. 2.14, značné rozdíly jsou mezi dívkami a chlapci. Podíl sedmiletých či starších dívek ze všech dívek, které ve školním roce 2025/26 nově nastoupily do první třídy, činil 15,4 %, zatímco podíl takových chlapců činil 26,7 %. Ve srovnání jednotlivých krajů byl podíl sedmiletých a starších dětí nově přijatých do první třídy nejvyšší v kraji Olomouckém (24,3 %) a nejnižší naopak na Vysočině a v kraji Středočeském (20,0 %).

Graf 2.14 Základní školy – podíl žáků, dívek a chlapců ve věku 7 let a více ze žáků, dívek a chlapců nově přijatých do 1. ročníku celkem a dle kraje ČR ve školním roce 2025/26

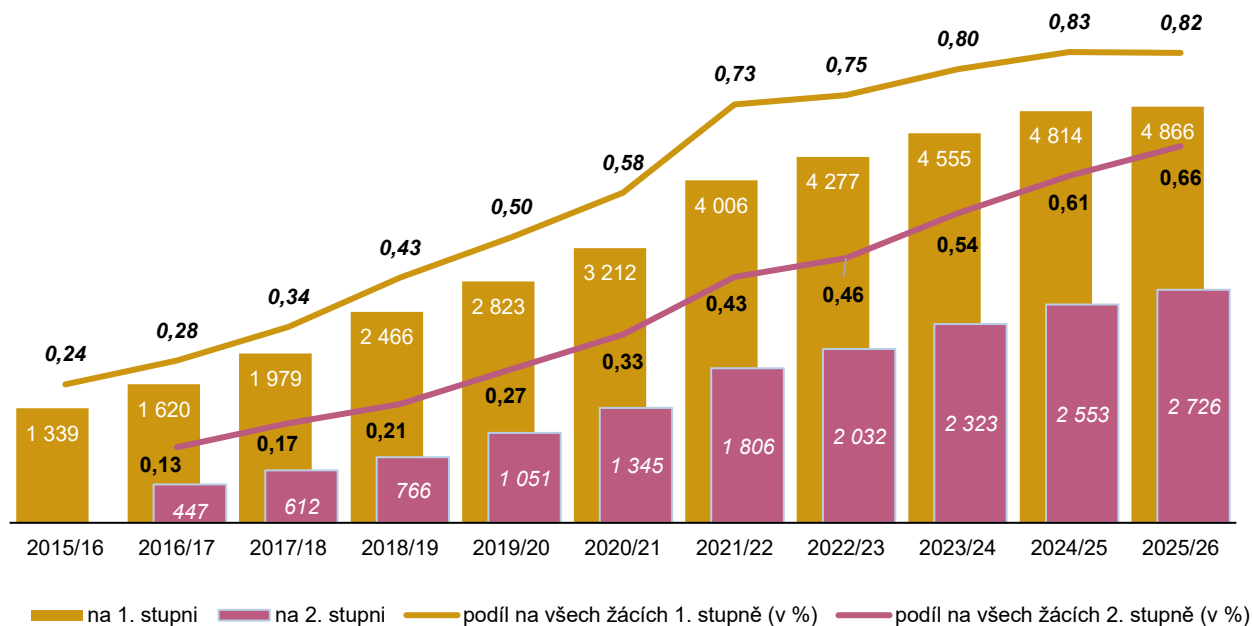
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

2.5 Žáci s individuálním vzděláváním a vzdělávající se v zahraničí

Individuálně vzdělávaný žák je podle § 41 Školského zákona žák přijatý do školy k plnění povinné školní docházky, který se však vzdělává mimo instituci školy. Za každé pololetí vykonává ve škole, do níž byl přijat k plnění povinné školní docházky, zkoušky z příslušného učiva. Až do roku 2015/16 šlo individuální vzdělávání povolit pouze žákovi prvního stupně základní školy.

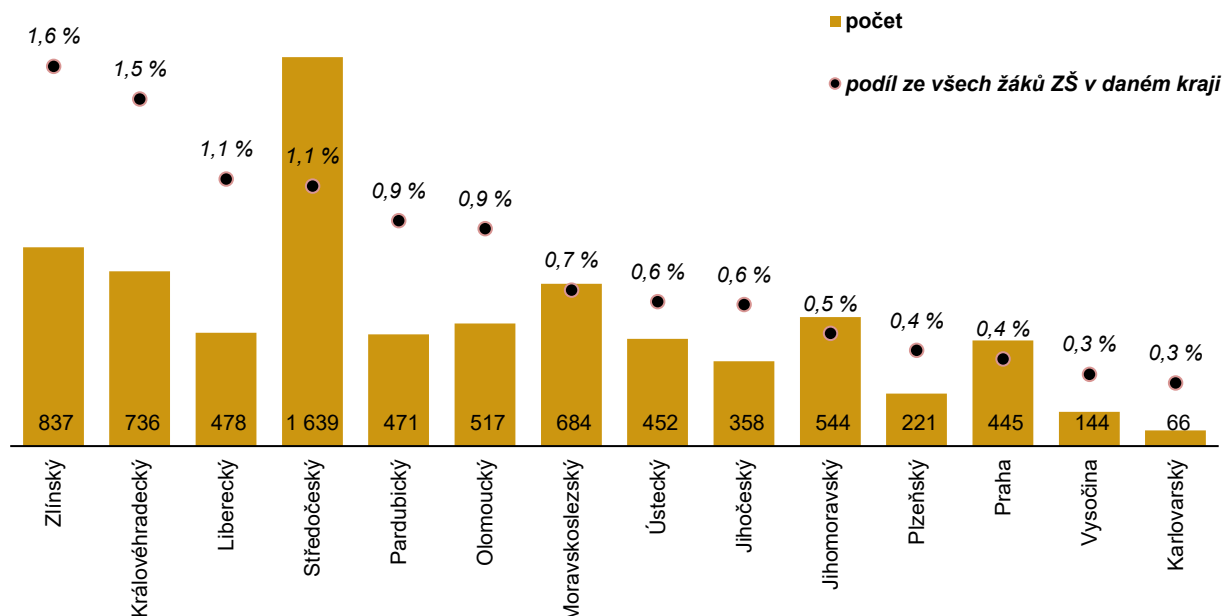
I když jde o formu, která se v Česku využívá stále spíše okrajově, počet žáků, kterým bylo povoleno individuální vzdělávání, rychle přibývá. Ve školním roce 2025/26 se účastnilo individuálního vzdělávání celkem 7 593 žáků základních škol. Z toho 64,1 % bylo účastno vzdělávání na úrovni 1. stupně základních škol, 35,9 % pak vzdělávání druhostupňového. Ve školním roce 2016/17 tuto možnost na 1. stupni využívalo 1 620 žáků a na druhém stupni 447 žáků. Individuální vzdělávání na druhém stupni však bylo legislativně umožněno od roku 2016/17 poprvé. Do školního roku 2025/26 se počet druhostupňových žáků vzdělávaných individuálně zvýšil na 2 726 a prvostupňových na 4 866.

Podíl individuálně vzdělávaných žáků základních škol za posledních deset let tak vzrostl na prvním stupni z 0,24 % na 0,82 % a na druhém stupni za posledních devět let z 0,13 % ve školním roce 2016/17 na 0,66 % ve školním roce 2025/26. Celkově bylo ve školním roce 2025/26 individuálně vzdělávaných 0,73 % žáků základních škol. Z grafu č. 2.15 je přitom patrné, že nárůst počtu těchto žáků mezi školními roky 2020/21 a 2021/22 byl nejvýraznější, což mohlo mít souvislost s větší aktuálností a zkušeností se vzděláváním na dálku v době pandemie onemocnění covid-19.

Graf 2.15 Základní školy – žáci 1. a 2. stupně v individuálním vzdělávání

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Pokud se jedná o rozdíly mezi kraji, pak nejvyšší podíl žáků vzdělávajících se individuálně byl ve školním roce 2025/26 zaznamenán v kraji Zlínském (1,6 %) a Královéhradeckém (1,4 %), s odstupem pak následuje kraj Liberecký (1,1 %) a Středočeský (1,1 %). Naopak nejméně byl tento způsob vzdělávání využíván v kraji Karlovarském (0,3 % žáků) a na Vysočině (0,3 % žáků). V ostatních krajích se podíl takových žáků pohyboval mezi 0,4 % a 0,9 %.

Graf 2.16 Základní školy – žáci v individuálním vzdělávání dle kraje ve školním roce 2025/26

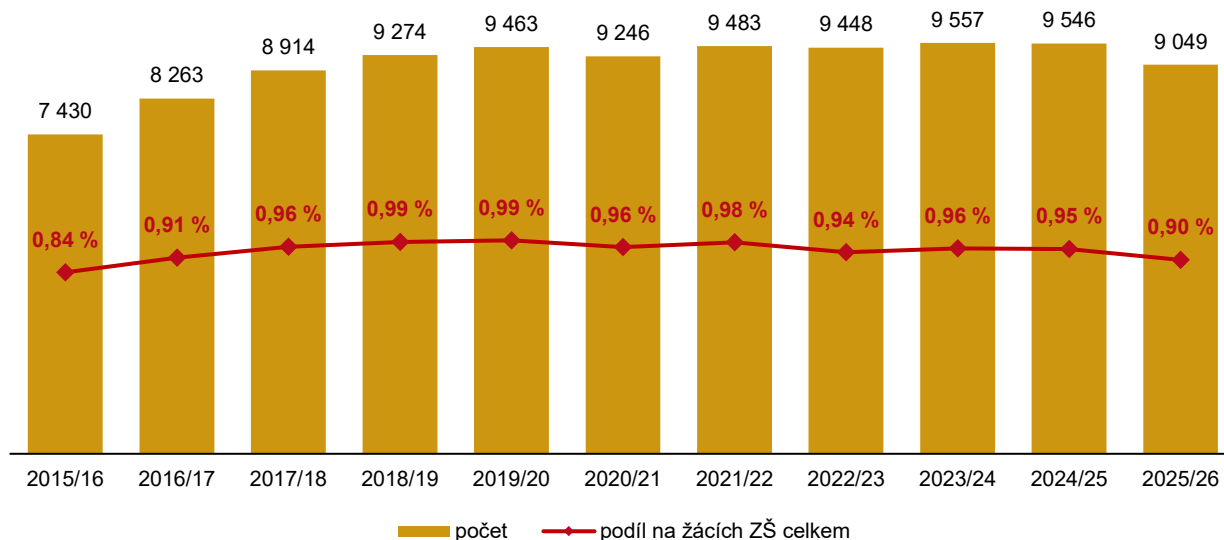
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Žáci s povinností školní docházky se mohou vzdělávat i **v zahraničí či na zahraniční škole v Česku**, a sice podle § 38 Školského zákona. Plněním povinné školní docházky v zahraničí se rozumí, že se žák vzdělává ve škole zřízené při diplomatické misi nebo při konzulárním úřadu České republiky, v evropské škole působící na

základě Úmluvy o statutu Evropských škol, nebo formou individuální výuky v zahraničí. Od školního roku 2017/18 přitom není povinností, aby dítě bylo v evidenci kmenové školy v ČR. Vedle zápisu do kmenové školy mohou rodiče také dokládat plnění povinné školní docházky přímo ministerstvu. Vzhledem k tomu, že tato analýza vychází ze statistik sbíraných pomocí výkazů od škol, nejsou žáci vzdělávající se v zahraničí bez přihlášení ke kmenové škole do indikátorů započtení.

Ve školním roce 2025/26 základní školy vykázaly, že se v zahraničí či v zahraniční škole v Česku vzdělávalo 9 049 školou povinných žáků⁷. V rámci posledního desetiletí se počet žáků vzdělávajících se v zahraničí či na zahraniční škole v prvních pěti letech zvyšoval a mezi roky 2014/15 a 2019/20 stoupl o 37,8 %. Poté se podíl takto vzdělávaných žáků pohyboval těsně pod hranicí jednoho procenta, s výjimkou školního roku 2022/23, kdy se meziročně snížil z 0,98 % na 0,94 % (patrně vlivem přílivu ukrajinských dětí na naše školy, kdy došlo ke zvýšení celkového počtu dětí) a posledního školního roku 2025/26, kdy poklesl z 0,95 % na 0,90 %. Nutno také poznamenat, že zastavení růstu počtu žáků vzdělávajících se v zahraničí či v zahraniční škole od školního roku 2018/19 může mít (alespoň z části) na svědomí skutečnost, že od školního roku 2017/18 již není povinné přihlásit žáka vzdělávajícího se v zahraniční škole ke kmenové škole v Česku. Tito žáci pak nejsou do statistik zahrnuti (viz výše).

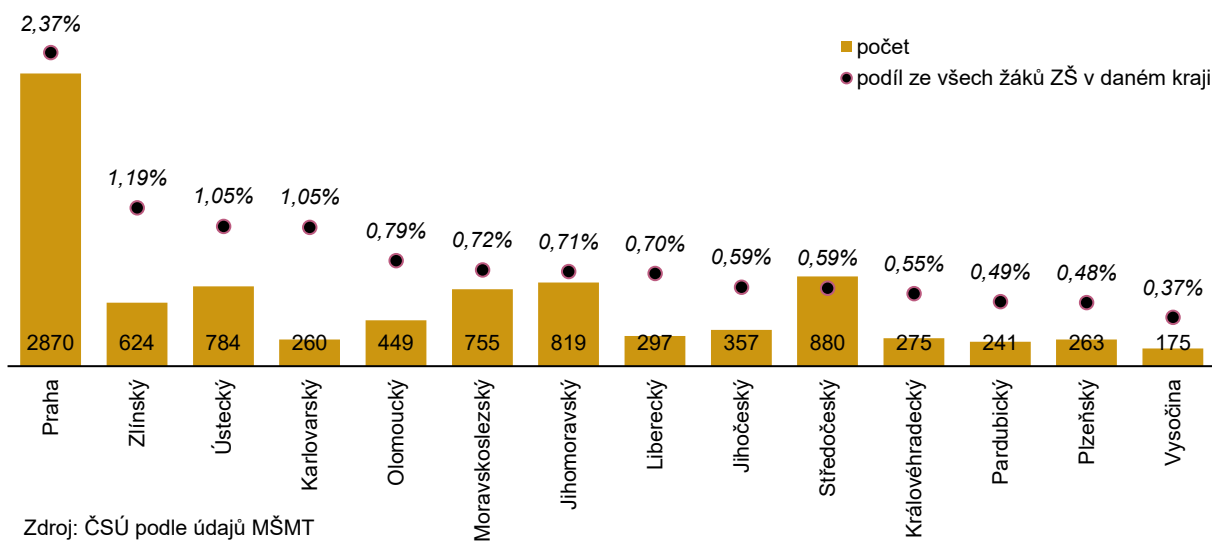
Graf 2.17 Základní školy – žáci plnící si povinnou školní docházku v zahraničí nebo na zahraniční škole v Česku

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

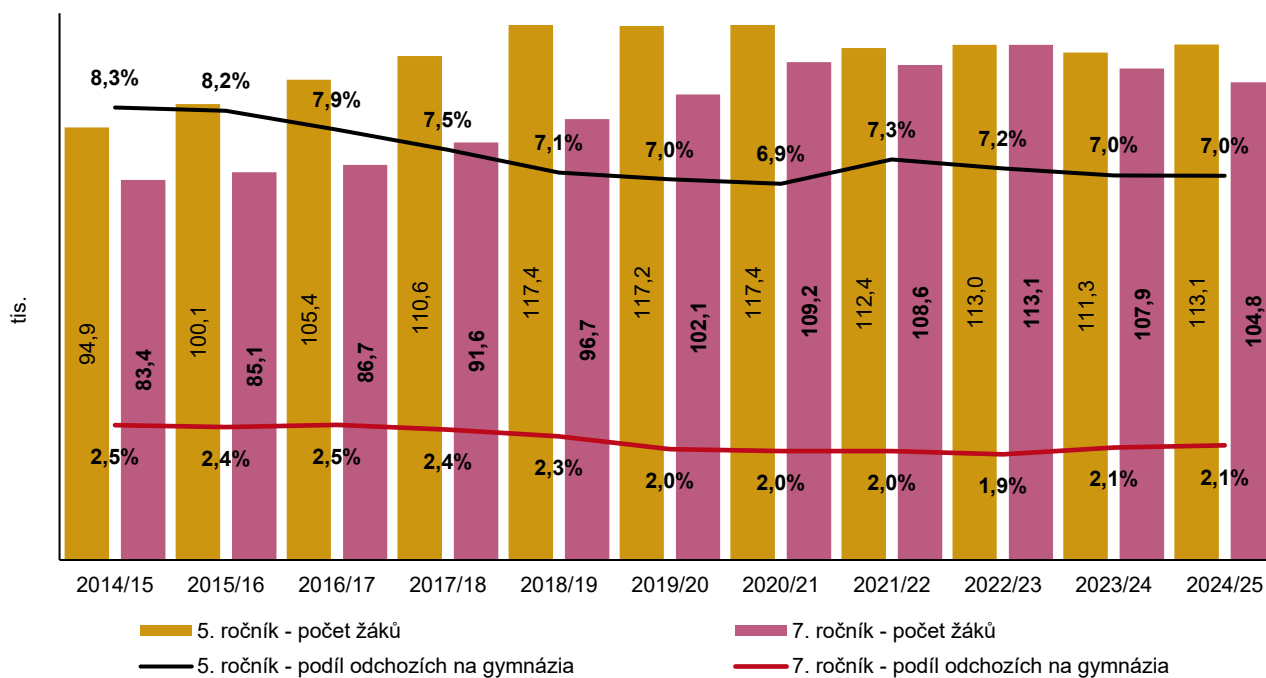
Rozdělíme-li žáky dle sídla kmenové školy, pak ve školním roce 2025/26 využívali možnost vzdělávání v zahraničí či na zahraniční škole nejčastěji již tradičně žáci zapsaní do pražských základních škol – tvořili zde 2,37 % z celkového počtu žáků. Nadprůměrný a současně vyšší než jednoprocenní byl tento podíl též v kraji Zlínském (1,19 %), Ústeckém (1,05 %) a Karlovarském (1,05 %). Naopak jendoznačně nejmenší podíl žáků využívajících této možnosti najdeme na Vysočině (0,37 %) – viz graf č. 2.18.

⁷ Kromě nich se vzdělávání v zahraničí či v zahraniční škole v ČR účastnilo 64 žáků plnících si povinnou školní docházku na středních školách, z toho 28 v Praze. Pro celkový počet a podíl všech žáků školou povinných vzdělávajících se v zahraničí či na zahraniční škole (tj. ať již zapsaných v základní či střední škole) a jejich vývoj v čase viz tabulky č. 2.1.1. a 2.1.2 v příloze.

Graf 2.18 Základní školy – žáci plnící povinnou školní docházku v zahraničí nebo na zahraniční škole v ČR dle sídla kmenové školy ve školním roce 2025/26

2.6 Přestupy na víceletá gymnázia nebo osmileté konzervatoře

Po ukončení školního roku 2024/25 přestoupilo na víceletá gymnázia či osmileté konzervatoře celkem 10 261 žáků základních škol. Od školního roku 2025/26 již tak studovali střední školu. Z celkového počtu žáků v 5. a 7. ročníku přešlo na víceletá gymnázia či osmileté konzervatoře 4,7 %. Celkem 116 žáků přešlo z jiného než 5. či 7. ročníku. Přitom z 5. ročníku jich na střední školy přešlo více (7 949, neboli 7,0 % z celkového počtu žáků) než těch z ročníku sedmého (2 196, neboli 2,1 %). Jedná se o mírně nižší hodnoty ve srovnání se situací před deseti lety, kdy po ukončení pátého ročníku přešlo na střední školy 8,3 % žáků a po ukončení sedmého 2,5 %.

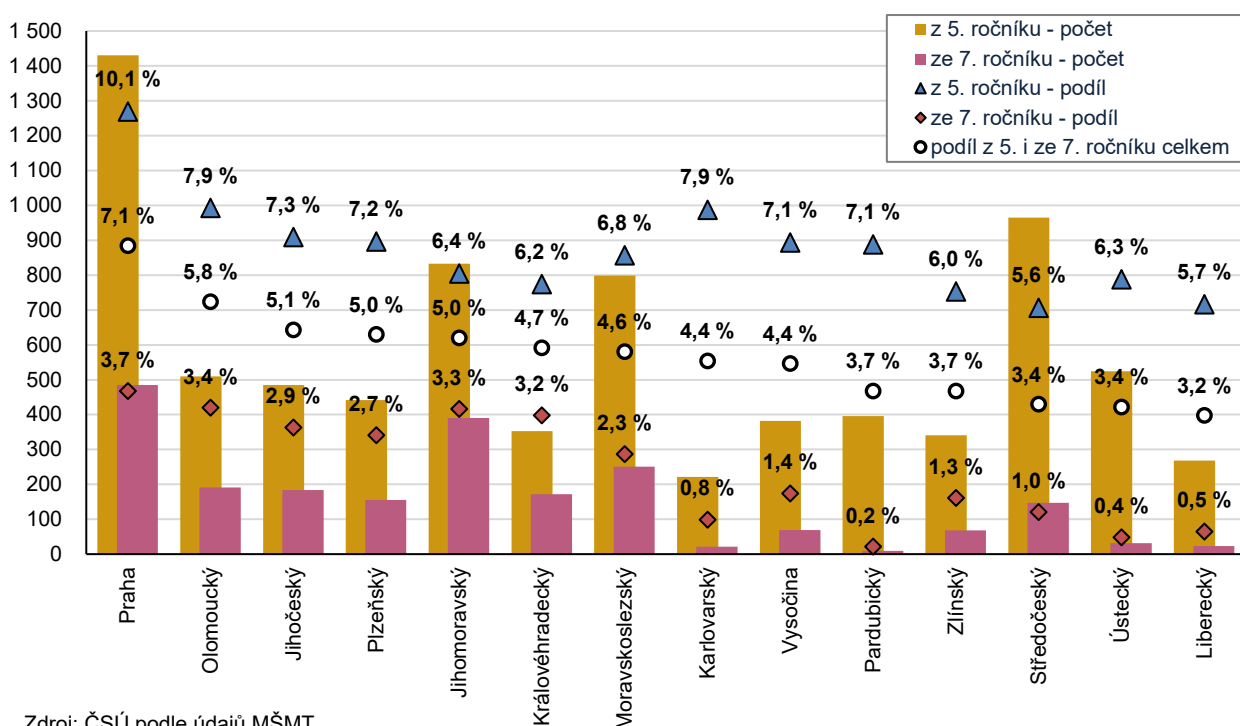
Graf 2.19 Základní školy – počty žáků v 5. a 7. ročníku základní školy a podíl těch, kteří po ukončení daného školního roku přestoupili na víceletá gymnázia nebo osmileté konzervatoře

Na střední školy před zakončením povinné školní docházky přestupuje o něco více dívek než chlapců. Ze žáků, kteří na střední školy přešli po ukončení školního roku 2024/25, tvořily dívky 52 %, přičemž podíl dívek se v posledních deseti letech pohyboval mezi 52 % a 56 %.

Jak je dále z grafu č. 2.19 patrné, kapacita víceletých gymnázií se zcela nepřizpůsobila rostoucímu počtu obyvatel daných věkových kategorií. A to zejména z důvodu, že kapacity gymnázií jsou limitované vládní strategií a dlouhodobými záměry krajských úřadů. Proto v době, kdy se počet žáků daného ročníku snižuje, se naopak podíl těch odcházejících na víceletá gymnázia zpravidla zvyšuje a naopak.

Obraťme pozornost na rozdíly mezi jednotlivými kraji Česka. Graf č. 2.20 ukazuje, že nejvyšší podíl žáků, kteří přestoupili na střední školy v průběhu povinné školní docházky, a to jak v 5., tak i v 7. ročníku, byl ze všech krajů zaznamenán v Praze. Z těchto dvou ročníků celkem přešlo na střední školy v Praze 7,1 % žáků, z pátého 10,1 % a ze sedmého 3,7 %. Naopak Liberecký kraj zaznamenal nejmenší podíl žáků, kteří se v průběhu povinné školní docházky odešli vzdělávat na střední školy (celkový podíl za oba ročníky činí 3,2 %).

Graf 2.20 Základní školy – žáci, kteří po ukončení školního roku 2024/25 přestoupili na víceletá gymnázia či osmileté konzervatoře dle kraje sídla školy

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

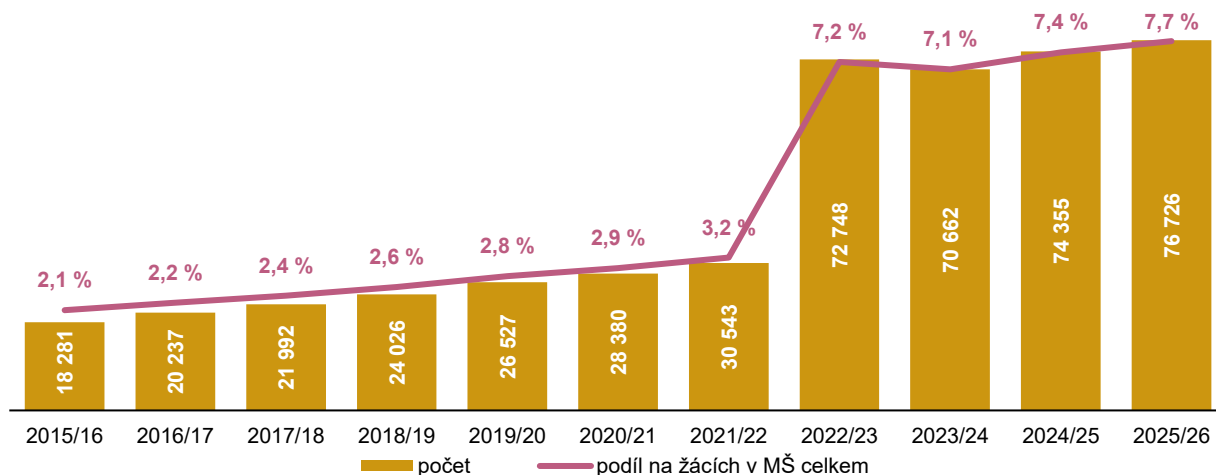
2.7 Žáci s cizím státním občanstvím na základních školách

Povinná školní docházka se vztahuje na občany Česka a na občany jiného členského státu Evropské unie, kteří na území České republiky pobývají déle než 90 dnů. Dále se povinná školní docházka vztahuje na jiné cizince, kteří jsou oprávněni pobývat na území Česka trvale nebo přechodně po dobu delší než 90 dnů, a na účastníky řízení o udělení mezinárodní ochrany. Děti cizinců mají přístup k základnímu vzdělání za stejných podmínek jako občané České republiky. Mají nárok na bezplatné vzdělávání, přístup ke školnímu stravování a školním zájmovým kroužkům. Mezi žáky s cizím státním občanstvím se nezapočítávají žáci s českou a jinou státní příslušností – každý žák je veden jen pod jednou státní příslušností.

Ve školním roce 2025/26 se na základních školách vzdělávalo 76 726 žáků cizí státní příslušnosti, což činí 7,7 % z celkového počtu žáků. Stejně jako v případě mateřských škol i na základních školách se v uplynulých deseti školních rocích každoročně zvyšoval počet žáků s cizím (tj. jiným než českým) státním občanstvím. Přitom nejvýrazněji vzrostl mezi školními roky 2021/22 a 2022/23, a sice vlivem přijímání dětí ukrajinských uprchlíků do našich škol. Výjimku tvoří školní rok 2023/24, ve kterém se počet cizinců snížil o 2,9 %, což bylo

dáno snížením počtu žáků z Ukrajiny o 5,9 % a žáků z Ruské federace o 2,6 %. Počet cizinců s jinou státní příslušností než ukrajinskou či ruskou se naopak o 4,7 % zvýšil. V posledních dvou školních rocích, tj. 2024/25 a 2025/26, počet cizinců rostl a k 30. 9. 2025 převýšil hodnotu ze školního roku 2022/23. Za tyto dva roky přibýlo nejvíce Ukrajinců (o 4 484 žáků, tj. 9,4 %), o 515 (8,2 %) se také zvýšil počet Vietnamců. Naopak, o 11,2 % ubylo žáků s ruskou státní příslušností.

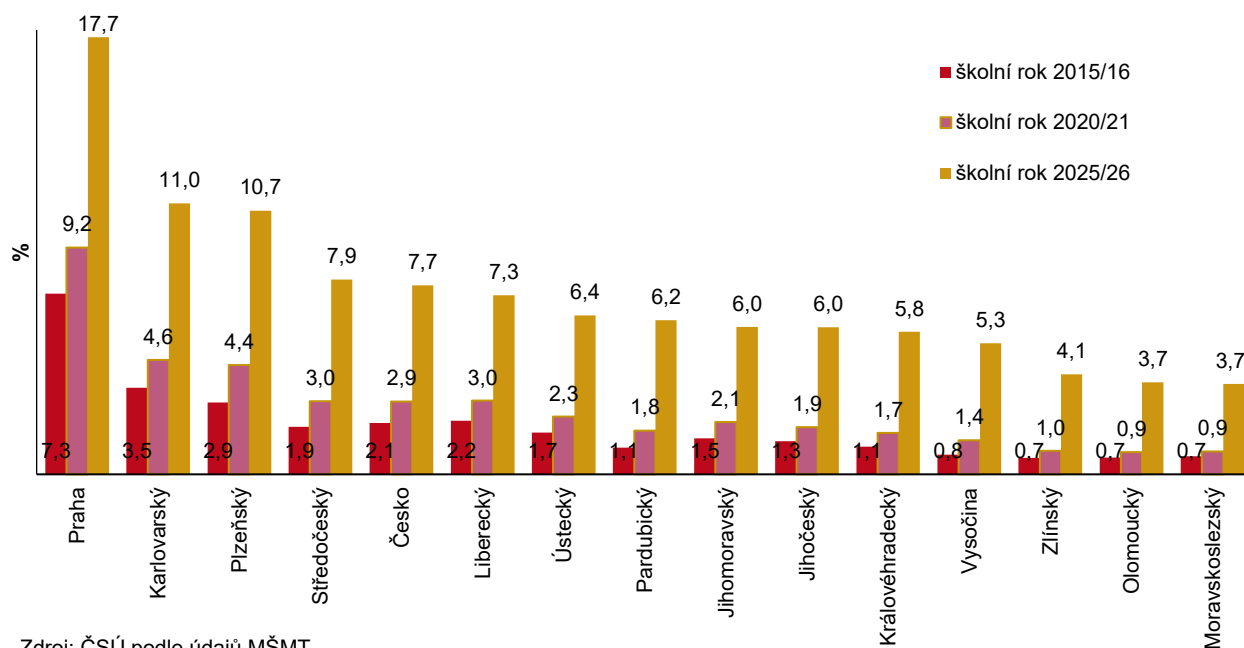
Graf 2.21 Základní školy – žáci s cizím (tj. jiným než českým) státním občanstvím (k 30.9.)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Ze všech krajů je dlouhodobě podíl žáků s jiným než českým občanstvím nejvyšší v **Praze**. Ve školním roce 2025/26 tvořili žáci s cizím státním občanstvím 17,7 % všech žáků základních škol v hlavním městě. S velkým odstupem pak byla Praha v žebříčku dle podílu cizinců ve školním roce 2024/25 následována krajem Karlovarským (11,0 %) a Plzeňským (10,7 %). Více než sedmiprocentní byl jejich podíl též v kraji Středočeském (7,9 %) a Libereckém (7,3 %). Naopak, v kraji Moravskoslezském, Olomouckém a Zlínském byl podíl cizinců mezi žáky nejnižší, tj. menší než 5 % – viz graf č. 2.22.

Graf 2.22 Základní školy – podíl žáků s cizím státním občanstvím dle sídla školy (k 30. 9.)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Jak již bylo zmíněno, za posledních pět let se podíl cizinců nejvýrazněji zvýšil mezi školními roky **2021/22 a 2022/23** vlivem přijímání dětí ukrajinských uprchlíků na naše školy, a sice celkově z 3,2 % na 7,2 %, ve školním roce 2023/24 činil 7,1 % a do školního roku 2025/26 vzrostl na 7,7 %.

Mezi žáky základních škol s jiným než českým státním občanstvím **převažovali** na prvních třech místech **Ukrajinci, Vietnamci a občané Slovenska**. Přitom ve všech uplynulých 10 letech bylo mezi žáky s cizí státní příslušností na základních školách nejvíce dívek a chlapců **ukrajinského státního občanství**. Před deseti lety činil podíl Ukrajinců ze všech žáků cizí státní příslušnosti 25,8 % a ve školním roce 2021/22 téměř třetinu (31,6 %). Po vypuknutí války na Ukrajině se tento podíl výrazně zvýšil ve školním roce 2022/23 na 69,9 % a ve školním roce 2025/26 činil 68,2 %. Za deset let se počet ukrajinských žáků zvýšil 11,1krát. Ke snížení počtu ukrajinských žáků došlo pouze ve statistikách ze září 2023, a sice meziročně o necelé tři tisíce.

Druhým nejčastěji zastoupeným cizím státním občanstvím mezi žáky základních škol bylo až do školního roku 2020/21 **slovenské**, od školního roku 2021/22 je jím **vietnamské**. Jak počet žáků slovenského, tak i vietnamského státního občanství přitom v posledním desetiletí soustavně narůstal. Žáci slovenské i vietnamské státní příslušnosti představovali mezi všemi cizinci ve školním roce 2024/25 necelou desetinu (8,2 %, resp. 8,8 %). Za deset let přitom vzrostl počet žáků slovenské státní příslušnosti o 52,3 % a počet žáků vietnamské státní příslušnosti se téměř zdvojnásobil (vzrostl o 87,2 %).

Oproti tomu žáci **ruského státního občanství** představovali ve školním roce 2025/26 jen 2,1 % všech žáků cizí státní příslušnosti, přičemž ještě před deseti lety jejich podíl činil 7,5 %. V absolutním počtu je i těchto žáků více než před deseti lety, a sice o 14,9 %, již třetím rokem však jejich počet klesá.

Dohromady se tyto čtyři země (Ukrajina, Slovensko, Vietnam a Rusko) podílely 87,3 % na všech žácích s cizím státním občanstvím, kteří se ve školním roce 2025/26 vzdělávali v základních školách v Česku.

Absolutní počty takových žáků uvádí tabulka č. 2.5, ve které je výčet zemí se 400 a více žáky docházejícími na základní školy v Česku ve školním roce 2025/26 a počty, resp. podíly cizinců z těchto zemí ve školních rocích 2025/26, 2020/21 a 2015/16.

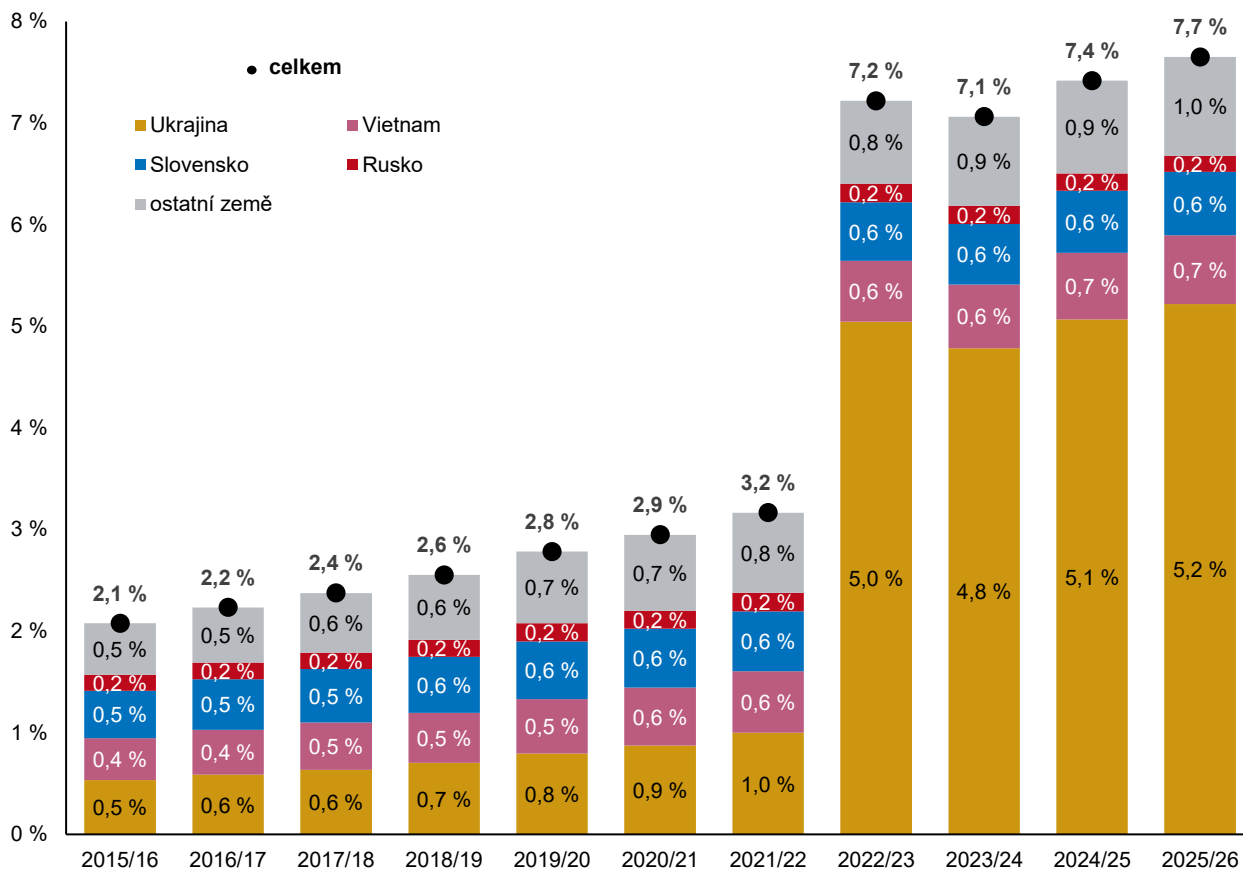
Tab. 2.5 Žáci s jiným než českým státním občanstvím na základních školách v ČR (k 30.9.)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

	2015/16		2020/21		2025/26	
	počet	%	počet	%	počet	%
Celkem	18 281	100	28 380	100	76 726	100
občané EU (mimo ČR)	5 865	32,1	8 499	29,9	9 827	12,8
občané ostatních států	12 416	67,9	19 881	70,1	66 899	87,2
Občané zemí (země s nejvíce žáky u nás ve školním roce 2025/26 a zbytek):						
Ukrajina	4 716	25,8	8 408	29,6	52 342	68,2
Vietnam	3 626	19,8	5 497	19,4	6 788	8,8
Slovensko	4 112	22,5	5 569	19,6	6 261	8,2
Mongolsko	333	1,8	925	3,3	1 583	2,1
Rusko	1377	7,5	1 703	6,0	1 582	2,1
Rumunsko	282	1,5	683	2,4	1010	1,3
Maďarsko	97	0,5	382	1,3	679	0,9
Moldavsko	376	2,1	509	1,8	637	0,8
Bulharsko	441	2,4	688	2,4	559	0,7
Polsko	342	1,9	479	1,7	521	0,7
Čína	318	1,7	431	1,5	404	0,5
ostatní země	2 261	12,4	3 106	10,9	4 360	5,7

Jiný pohled přináší graf č. 2.23. Ten ukazuje, že na počátku školního roku 2025/26 tvořili žáci ukrajinské státní příslušnosti 5,2 % ze všech žáků základních škol. To je o jednu desetinu procentního bodu více než před rokem, a o čtyři procentní body více než před třemi lety. Oproti tomu žáků z Vietnamu bylo jen 0,7 % z celkového počtu dětí základních škol a dětí ze Slovenska 0,6 %; 0,2 % tvořili žáci z Ruska. Meziroční prudké navýšení počtu i podílu žáků z Ukrajiny ve školním roce 2022/23 bylo způsobené přijímáním dětí ukrajinských uprchlíků na naše školy.

Graf 2.23 Základní školy – podíl žáků s cizím státním občanstvím k 30. 9. (z celkového počtu žáků ZŠ)

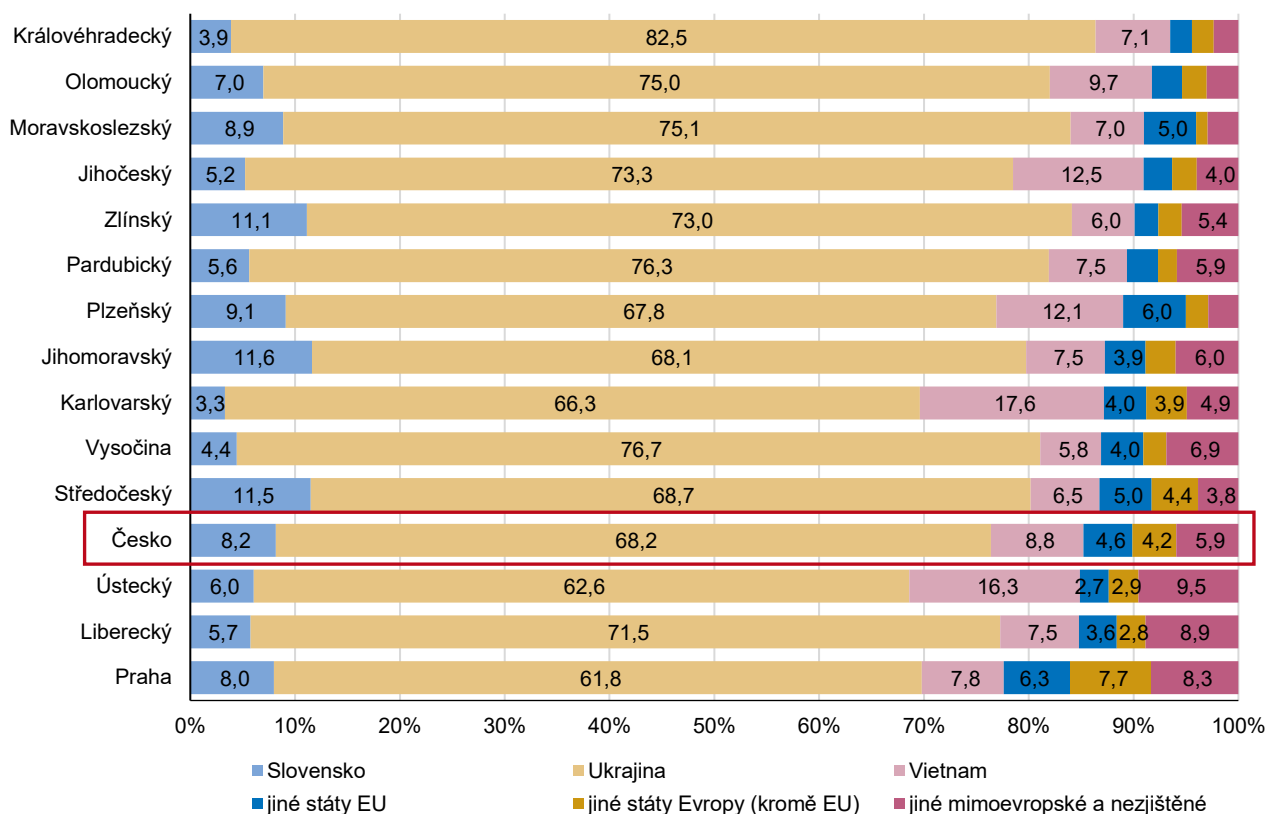
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Země původu cizinců vzdělávajících se na základních školách v ČR ve školním roce 2025/26 lze rozdělit na státy EU (12,8 % cizinců), ostatní evropské státy (72,4 % cizinců) a ostatní státy světa, příp. nejištěná občanství (14,8 %). Každé z této skupiny přitom dominuje jeden stát. **Ze států EU** je to Slovensko, téměř dvě třetiny žáků cizinců původem z EU tvořili právě Slováci (63,7 %). **Ze států Evropy, které nejsou v EU**, silně převažuje Ukrajina, 94,2 % žáků cizinců původem z Evropy mimo EU tvořili Ukrajinci. **Ze států mimo Evropu** je zase nejčastěji zastoupený Vietnam. Tři pětiny žáků cizinců původem z mimoevropských zemí tvořili Vietnamci (59,9 %).

Graf č. 2.24 ukazuje toto rozložení celkem a také v dělení na jednotlivé kraje. Ty jsou řazené dle podílu, jaký tvořili ve školním roce 2025/26 cizinci původem ze Slovenska, Ukrajiny či Vietnamu ze všech cizinců vzdělávajících se na základních školách v Česku. Tato **tři občanství** mělo v Česku celkem 85,2 % ze žáků základních škol cizí státní příslušnosti. Přitom v Královéhradeckém kraji tvořili žáci těchto tří občanství v základních školách 93,5 %. Naopak menší podíl, než je celorepublikový průměr, zaujímaly tyto skupiny cizinců mezi cizinci obecně v Praze (77,6 %), v Libereckém kraji (84,8 %) a Ústeckém (84,9 %).

Pokud se jedná o žáky **slovenské státní příslušnosti**, tvořili mezi všemi žáky cizí státní příslušnosti nejvyšší podíl v kraji Jihomoravském (11,6 %), Středočeském (11,5 %), Zlínském (11,1 %) a nejmenší naopak v kraji Karlovarském (3,3 %) a Královéhradeckém (3,9 %). V kraji Karlovarském a Ústeckém pak mezi cizinci tvořili oproti jiným krajům výraznější podíl **Vietnamci** (17,6 %, resp. 16,3 %). Nejmenší podíl ze všech cizinců pak Vietnamci představovali na Vysočině (5,8 %) a v kraji Zlínském (6,0 %). Pokud se jedná o **Ukrajince**, po začlenění mnohých dětí ukrajinských uprchlíků do českých škol tvořili nejvyšší podíl mezi žáky cizí státní příslušnosti v kraji Královéhradeckém (82,5 %), na Vysočině (76,7 %) a v kraji Pardubickém (76,3 %); nejmenší naopak v Praze (61,8 %).

Graf 2.24 Základní školy – podíly žáků cizí státní příslušnosti v krajích Česka ve školním roce 2025/26

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Odhlédneme-li od relativních ukazatelů, pak byl ze všech krajů **nejvyšší počet** Slováků, Vietnamců i Ukrajinců **v Praze** (1 712, resp. 1 676, resp. 13 273). Lze konstatovat, že více než čtvrtina žáků slovenské státní příslušnosti (27,3 %) a cca čtvrtina žáků státní příslušnosti ukrajinské (25,4 %) a vietnamské (24,7 %) se vzdělávala v Praze, zbytek v jiných krajích Česka. Ze žáků s ruskou státní příslušností se jich v Praze vzdělávaly téměř dvě třetiny (65,4 %).

Co se týče **jiných (tj. méně častých) státních občanství**, v Praze zaujímali mezi cizinci v základních školách 6,3 % příslušníci jiných států Evropské unie, než je Slovensko a více než pětiprocentní podíl byl zaznamenán též v kraji Plzeňském (6,0 %). Naopak v kraji Královéhradeckém bylo mezi cizinci takových žáků jen 2,1 % a ve Zlínském 2,3 %. Žáci z jiných států Evropy mimo EU, než je Ukrajina, zaujímali mezi cizinci nejvyšší podíl v Praze (7,7 %). V ostatních krajích činil jejich podíl již méně než pět procent, nejméně v kraji Moravskoslezském (1,1 %). Nakonec žáci z mimoevropských států kromě Vietnamu tvořili mezi cizinci nejvyšší podíl v kraji Ústeckém (9,5 %) a Libereckém (8,9 %). Naopak nejmenší podíl takových žáků se nacházel v kraji Královéhradeckém (2,3 %).

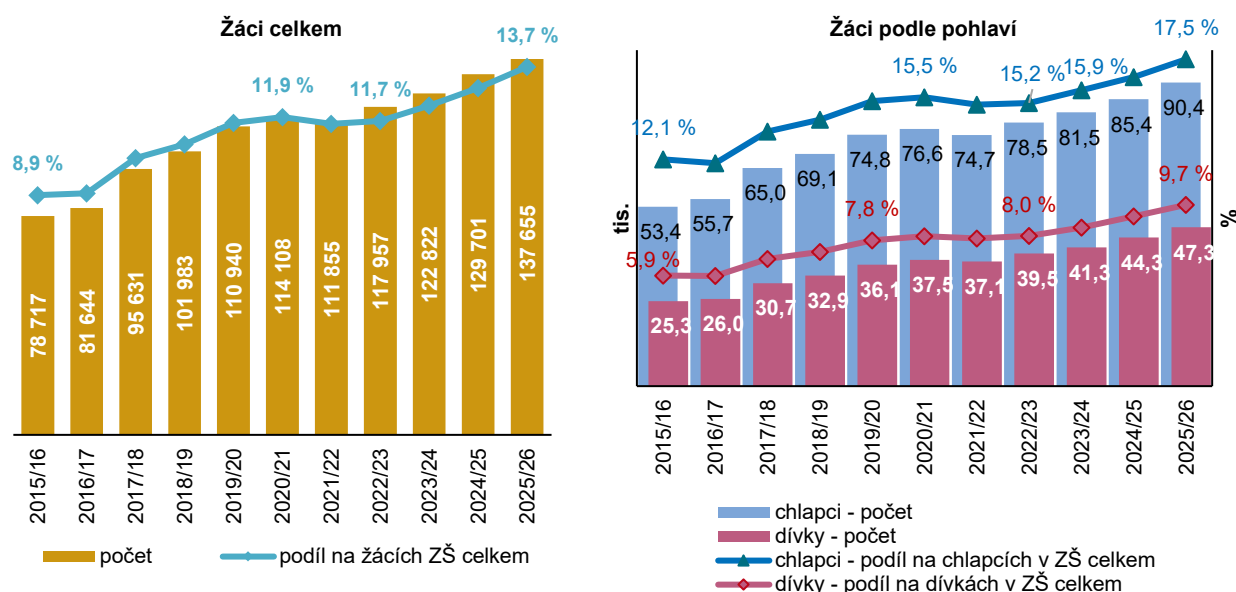
2.8 Žáci na základních školách se zdravotním postižením

V oblasti vzdělávání se používá pojem „žáci se speciálními vzdělávacími potřebami“. Tam se vedle žáků se zdravotním postižením řadí též žáci se zdravotním znevýhodněním (tj. se zdravotním oslabením, dlouhodobým onemocněním a lehčími zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení a chování) a se sociálním znevýhodněním (tj. žáci z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, žáci ohrožení sociálně patologickými jevy, žáci s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou a žáci v postavení azylantů a účastníků řízení o udělení azylu) – viz § 16 školského zákona (zákon č. 561/2004 Sb.). V této analýze se omezíme na kategorii žáků se zdravotním postižením. Základní údaje o ostatních kategoriích žáků se speciálními vzdělávacími potřebami jsou v tabulce č. 2.2.31 v příloze této publikace.

Ve školních rocích 2015/16 až 2016/17 bylo mezi všemi žáky 9 % žáků s postižením. Mezi školními roky 2016/2017 a 2020/21 se pak počet žáků s postižením zvýšil o dvě pětiny (tj. z 81 644, tj. 9 % z celku, na 114 108, tedy 11,9 % z celkového počtu dětí).⁸ Ve školním roce 2021/22 byl oproti předchozímu roku zaznamenán mírný úbytek počtu i podílu žáků s postižením (z 11,9 % na 11,6 %). Následující čtyři školní roky však počet i podíl žáků s postižením opět rostl až na 137 655 žáků s postižením ve školním roce 2025/26, což činí 13,7 % z celkového počtu žáků – viz graf č. 2.25.

Dvě třetiny žáků s postižením tvořili chlapci (tj. 90 371 chlapců oproti 47 284 dívkám). Též podíl dětí s postižením byl vyšší u chlapců (17,5 %) než u dívek (9,7 %). Zde je třeba poznamenat, že ve statistikách jsou sledované pouze případy, kdy bylo postižení potvrzeno, a to zpravidla za účelem uplatnění podpůrného opatření. U chlapců a dívek přitom nemusí k tomuto kroku učitelé a rodiče přistupovat ve stejné míře.

Graf 2.25 Základní školy – žáci se zdravotním postižením

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

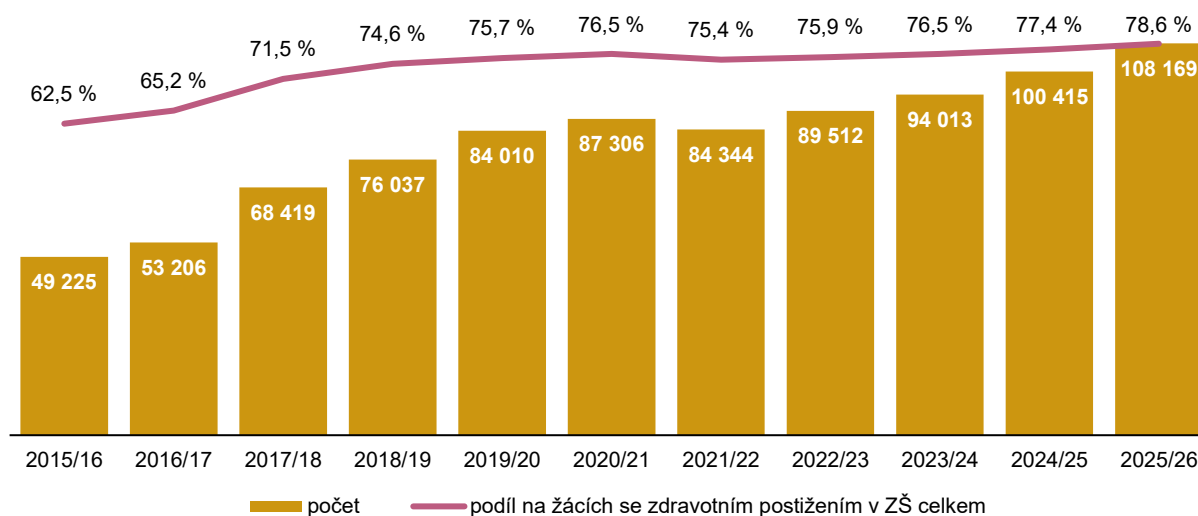
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Podíl žáků se zdravotním postižením ve školách veřejného zřizovatele byl ve školním roce 2025/26 přitom nižší (13,6 %) než ve školách zřizovatele soukromého (15,1 %) a církevního (24,7 %).

⁸ Tento výrazný nárůst může částečně souviset s postupným rozšiřováním diagnostických kritérií, díky kterým lze přesněji a lépe žáky s postižením kategorizovat a poskytnout jim potřebnou podporu. Kromě toho se v čase zvyšovala informovanost odborníků i laiků, zejména co se poruch autistického spektra a vývojových poruch týče, které jsou tak častěji podchycovány. Navíc je rozeznání speciálních vzdělávacích potřeb více než dříve podpořeno nároky na podpůrná opatření (např. možnost získat asistenta pedagoga). V dlouhodobější perspektivě může být vzestup podílu žáků se zdravotním postižením v čase zapříčiněn též zvyšujícím se věkem rodičů při narození dítěte.

Podíl žáků se zdravotním postižením **integrováný do běžných tříd základní školy** od školního roku 2015/16 do školního roku 2020/21 rostl, a sice z 62,5 % na 76,5 %. Poté se ve školním roce 2021/22 (možná z důsledku vlivu opatření spojených s pandemií onemocnění covid–19) mírně snížil na 75,4 %, v dalších letech však opět rostl až na 78,6 % ve školním roce 2025/26.

Graf 2.26 Základní školy – žáci se zdravotním postižením integrování v běžných třídách

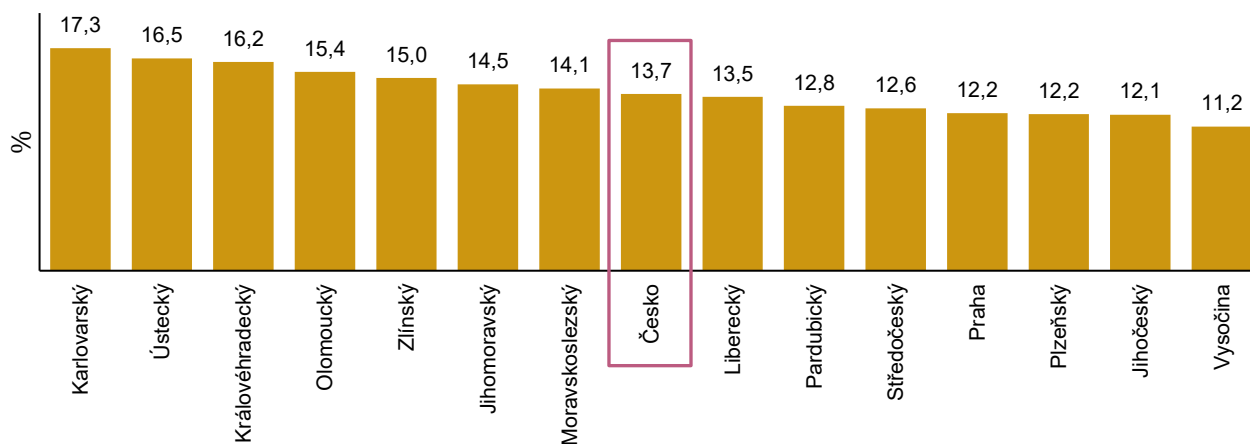

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

V podílu žáků se zdravotním postižením ze všech žáků základních škol se od sebe jednotlivé kraje ČR liší.⁹ Zatímco na Vysočině tvořili žáci s postižením jen 11,2 % všech žáků základních škol, v kraji Karlovarském byl jejich podíl 17,3 %. Ve všech krajích pak platí, že podíl chlapců s diagnostikovaným zdravotním postižením ze všech chlapců zapsaných v základních školách byl výrazně vyšší, než jak tomu bylo u dívek.

Graf 2.27 Základní školy – žáci se zdravotním postižením dle sídla školy ve školním roce 2025/26

(podíly na celkovém počtu žáků na základních školách v daném kraji)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Tabulka č. 2.6 uvádí kromě celkového počtu žáků s diagnostikovaným postižením ve školních rocích 2015/16, 2020/21 a 2025/26 i podíl žáků s různými druhy postižení z tohoto celku. Jak je patrné, nejčastějším postižením jsou závažné vývojové poruchy učení. Zde lze konstatovat, že ač se počet takových žáků za posledních deset let zvýšil o 59,1 %, podíl, který tito žáci zaujímají z celkového počtu všech žáků se zdravotním

⁹ Vedle skutečnosti, že složení žáků v různých krajích není stejné, zde může hrát roli způsob výkladu metodiky klasifikace postižení a přístup poradenských zařízení spadající pod jednotlivé kraje.

postižením, klesl za uplynulých deset let ze 45,6 % na 41,5 %. Ve školním roce 2015/16 dále tvořili 19,9 % žáci s mentálním postižením. Tento podíl pak v čase klesal až na 10,7 % ve školním roce 2025/26, rychleji v prvních pěti letech posledního desetiletí (zejména vlivem metodických změn v čase). Ve školních rocích 2020/21 i 2025/26 proto zaujímali větší podíl žáků s postižením žáci se závažnými vývojovými poruchami chování (17,0 %, resp. 17,8 %), kteří ve školním roce 2015/16 tvořili pouze 10,1 %. Počet žáků se závažnými vývojovými poruchami chování se navíc za posledních deset let ztrojnásobil. Více než desetinový podíl žáků s postižením zaujímali ve školním roce 2025/26 také žáci se závažnými vadami řeči (13,7 %), jejichž počet se za posledních deset let zvýšil 3,4krát. Žáci s jinými druhy postižení (s výjimkou kategorie postižených více vadami) již zaujímali méně než pětiprocentní podíl.

Tab. 2.6 Žáci se zdravotním postižením v základních školách podle druhu postižení

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

	2015/16		2020/21		2025/26	
	počet	%	počet	%	počet	%
Celkem	78 717	100	114 108	100	137 655	100
se závažnými vývojovými poruchami učení	35 881	45,6	51 239	44,9	57 087	41,5
se závažnými vývojovými poruchami chování	7 974	10,1	19 374	17,0	24 528	17,8
se závažnými vadami řeči	5 596	7,1	11 317	9,9	18 893	13,7
mentálně postižení	15 653	19,9	14 766	12,9	14 742	10,7
s poruchami autistického spektra	4 850	6,2	4 216	3,7	4 731	3,4
tělesně postižení	1 152	1,5	1 151	1,0	1 425	1,0
sluchově postižení	1 258	1,6	1 222	1,1	1 265	0,9
zrakově postižení	704	0,9	849	0,7	1 121	0,8
postižení více vadami ¹⁾	5649	7,2	9974	8,7	13 863	10,1

¹⁾ za postiženého více vadami se považuje žák se dvěma nebo více druhy postižení, ze kterých by každé opravňovalo k poskytování podpůrných opatření ve vyšších stupních podpory

Nutno poznamenat, že vlivem metodických změn souvisejících s přijetím „inkluzivní novely“ školského zákona roku 2016 je statistika vykazovaných zdravotních postižení či znevýhodnění od roku 2016/17 hůře srovnatelná se staršími údaji.

Podíváme-li se opět na **rozdíly mezi chlapci a dívkami**, lze poznamenat, že u všech druhů postižení byly ve školním roce 2025/26 vyšší počty chlapců s uvedenou diagnostikou než dívek. V největší míře to platí pro postižení **poruchami autistického spektra** a **vývojovými poruchami chování**. Počet chlapců s diagnostikovanými poruchami autistického spektra na základních školách byl 4,3krát vyšší než počet dívek a počet chlapců s vývojovými poruchami chování byl na základních školách 3,2krát vyšší než počet dívek. Více než dvojnásobný počet chlapců oproti dívkám byl shledán též s diagnostikou **závažných vad řeči** (2,3krát vyšší) a s postižením **více vadami** (také 2,4krát vyšší). O 54,5 % vyšší byl též počet chlapců s **vývojovými poruchami učení**.

Z celkového počtu postižených chlapců i dívek pak cca tři pětiny (59,1 % u chlapců a 59,7 % u dívek) měly diagnostikované vývojové poruchy učení (47,4 % dívek a 38,4 % chlapců) či chování (12,2 % dívek a 20,7 % chlapců). U dívek tak bylo častější než vývojové poruchy chování mentální postižení (13,9 %), které mezi chlapci s postižením zaujímalo 9% podíl. Kromě toho tvořili mezi chlapci s postižením též vyšší podíl jedinci s poruchou autistického spektra (4,2 % oproti 1,9 % dívek s postižením) a o něco vyšší podíl jich také měl diagnostikovanou závažnou poruchu řeči (14,5 % oproti 12,2 % dívek). Více viz tabulku č. 2.7.

Tab. 2.7 Podíl žáků se zdravotním postižením v základních školách podle druhu postižení a pohlaví ve školním roce 2025/26

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

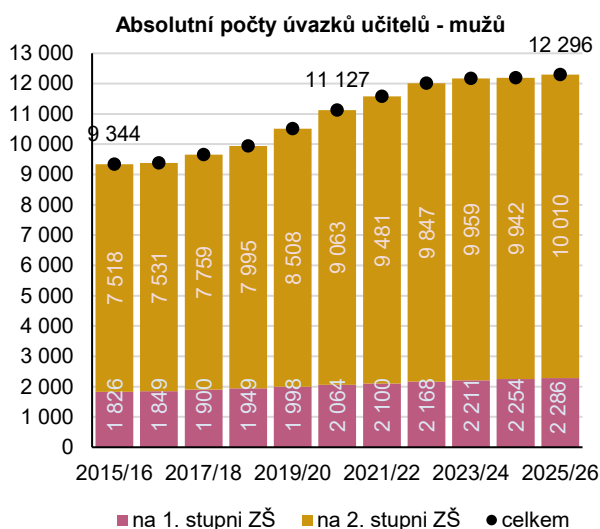
	celkem	dívky	chlapci
celkem	137 655	47 284	90 371
v tom (v %)			
závažnými vývojovými poruchami učení	41,5	47,4	38,4
závažnými vývojovými poruchami chování	17,8	12,2	20,7
závažnými vadami řeči	13,7	12,2	14,5
mentálním	10,7	13,9	9,0
poruchami autistického spektra	3,4	1,9	4,2
tělesným	1,0	1,4	0,8
sluchovým	0,9	1,3	0,7
zrakovým	0,8	1,0	0,7
více vadami	10,1	8,7	10,8
celkem (%)	100	100	100

¹⁾ za postižené více vadami se považuje žák se dvěma nebo více druhy postižení, ze kterých by každé opravňovalo k poskytování podpůrných opatření ve vyšších stupních podpory

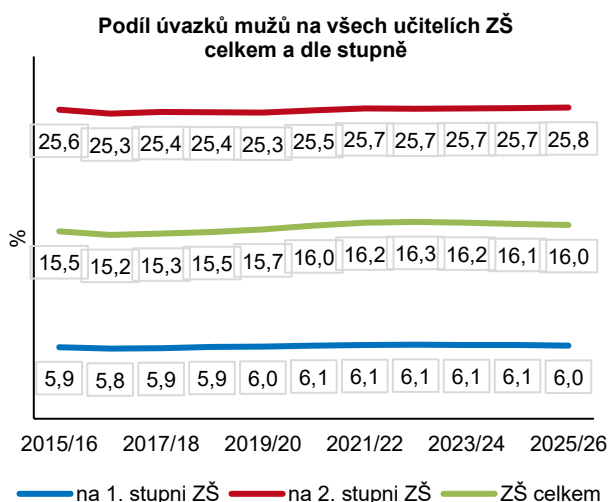
2.9 Učitelé na základních školách dle pohlaví, kvalifikace a věku

Učitelé na základních školách dle pohlaví

Regionální školství je u nás spíše **doménou žen**. Toto konstatování platí i pro základní školy, a to především pro jejich první stupeň. Ve školním roce 2025/26 tvořily ženy na základních školách 84,0 % všech plných pracovních úvazků učitelů. Na prvním stupni dokonce 94,0 %, na druhém stupni téměř tři čtvrtiny (74,2 %). Jinak řečeno, zatímco na prvním stupni činil **podíl mužů** mezi učiteli přepočtenými na plné úvazky pouhých 6,0 %, na druhém stupni tvořili muži čtvrtinu (25,8 %).

Graf 2.28 Základní školy – počet učitelů mužů (přepočteno na plné úvazky)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

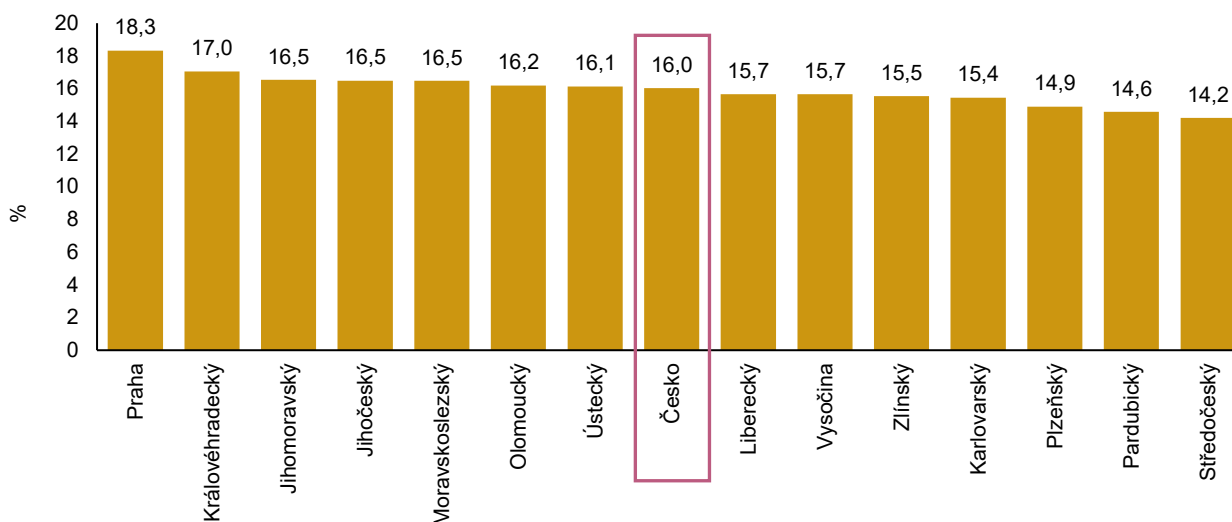
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Na podíl mužů mezi učiteli může mít vliv finanční ohodnocení učitelů. Muži jsou v Česku zpravidla ti, kdo ve větší míře finančně zajišťují rodinu s malými dětmi, zatímco ženy častěji odcházejí na mateřskou či rodičovskou dovolenou. Platy mužů jsou navíc ve společnosti obecně vyšší než platy žen. K tomu lze obecně poznamenat, že se zejména mezi roky 2014 a 2021 finanční ohodnocení učitelů výrazně zlepšilo. V průběhu těchto sedmi let stoupla průměrná měsíční mzda učitelů základních škol o 77,5 % (z 28 151 Kč na 49 975 Kč). V průběhu dalších tří let se pak zvýšila již jen o 10,6 % (více viz [zde](#)). Můžeme si přitom všimnout, že zejména na 2. stupni docházelo mezi školními roky 2016/17 až 2022/23 k růstu podílu úvazků mužů mezi učiteli. Zároveň se mezi roky 2017 a 2023 zvýšil podíl mužů mezi všemi studenty zapsanými v oborech Vzdělávání a výchovy na vysokých školách v Česku z 18,4 % na 23,7 %, během dalších dvou roků poklesl na 23,2 %. Počet poprvé zapsaných studentů do pedagogických oborů (tj. těch, kteří dříve vysokou školu nestudovali) se navíc mezi roky 2020 a 2024 o 5,1 % snížil, a to přesto, že celkový počet poprvé zapsaných studentů na vysoké školy se v tomto období naopak o 5,5 % zvýšil. Mezi roky 2024 a 2025 pak poprvé zapsaných studentů na pedagogické obory o 9,3 % přibýlo, což odpovídá celkovému růstu poprvé zapsaných studentů (více viz publikace ČSÚ [Studenti a absolventi vysokých škol v České republice](#)).

Srovnajme ještě genderové složení učitelů základních a mateřských škol. V mateřských školách tvořily ve školním roce 2025/26 úvazky žen 99,3 % z celkového počtu plných úvazků, zatímco na prvním stupni základních škol to bylo 94,0 % a na druhém stupni 74,2 %. Se zvyšující se úrovní vzdělávání tedy mužů mezi učiteli přibývá (viz též kapitolu o středních školách – podíl úvazků žen mezi úvazky všech učitelů činil tři pětiny).

V krajském srovnání byl ve školním roce 2025/26 podíl mužů mezi učitelskými úvazky základních škol nejvyšší v Praze, a sice s 18,3 %, naopak nejnižší zastoupení mužů bylo zaznamenáno ve Středočeském kraji (14,2 %) – viz graf č. 2.29.

2.29 Základní školy – podíl úvazků mužů ze všech učitelských úvazků dle kraje ve školním roce 2025/26

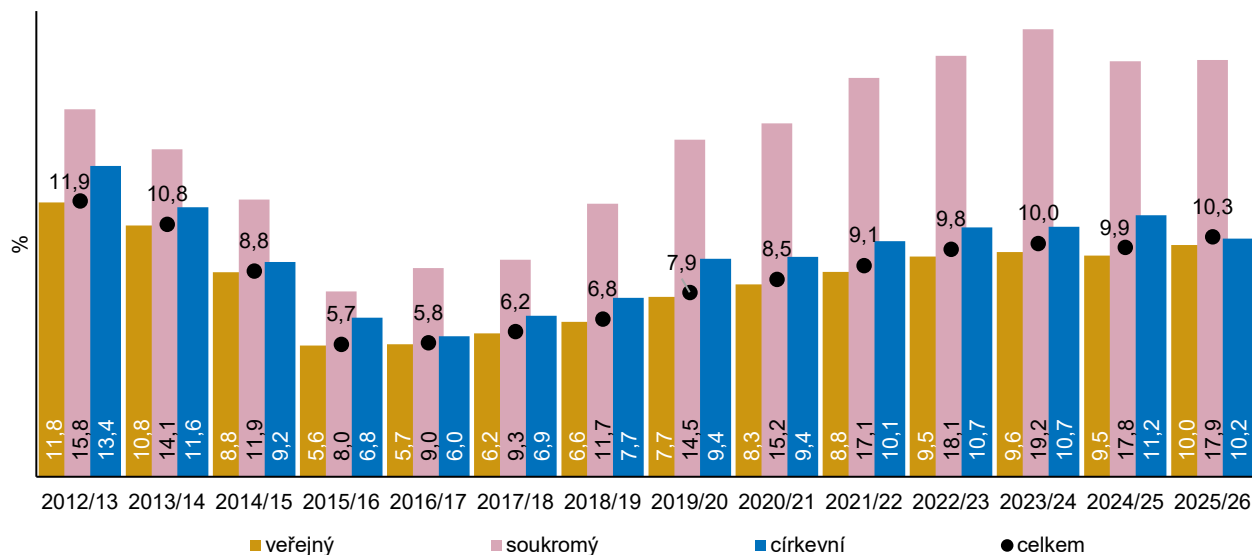
Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Učitelé na základních školách dle kvalifikace

Grafy č. 2.30 a 2.31 ukazují podíl úvazků učitelů, kteří nesplňují kvalifikační požadavky stanovené zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů, a příslušných výjimek. Jak je patrné, od školního roku 2012/13 do školního roku 2015/16 poklesl podíl takových učitelů z 11,9 % na 5,7 % jako důsledek legislativní úpravy. Zákon o pedagogických pracovnících z roku 2004 vyžadoval magisterské vzdělání pro učitele (nejen) základních škol. Učitelům, kteří této podmínce nevyhovovali a nezahájili studium ke splnění zákonem stanoveného předpokladu, byla udělena pětiletá lhůta pro setrvání v práci pedagoga. Ta byla později prodloužena na 10 let. Novela zákona z roku 2014 za určitých okolností udělila výjimku např. učitelům starším 55 let s dostatečnou praxí nebo v případě, že na dané místo nebylo možné sehnat

kvalifikovaného pracovníka. Podíl učitelů bez kvalifikace tak začal stoupat a ve školním roce 2023/24 již učilo na základních školách 7 515,8 pedagogů bez kvalifikace (v přepočtení na plně zaměstnané), což představuje desetinový podíl ze všech plných úvazků vyučujících. V září 2023 vstoupila v platnost novela zákona o pedagogických pracovnících. Díky ní mohli od 1. 9. 2023 začít učit i zájemci bez pedagogické kvalifikace a vzdělání si doplnit během prvních třech let práce ve školství. Podíl učitelů bez kvalifikace však zůstal na úrovni 10 % i ve školních rocích 2024/25 a 2025/26 – viz graf č. 2.30.

Graf 2.30 Základní školy – podíl učitelů bez požadované kvalifikace dle zřizovatele (vývoj v čase)

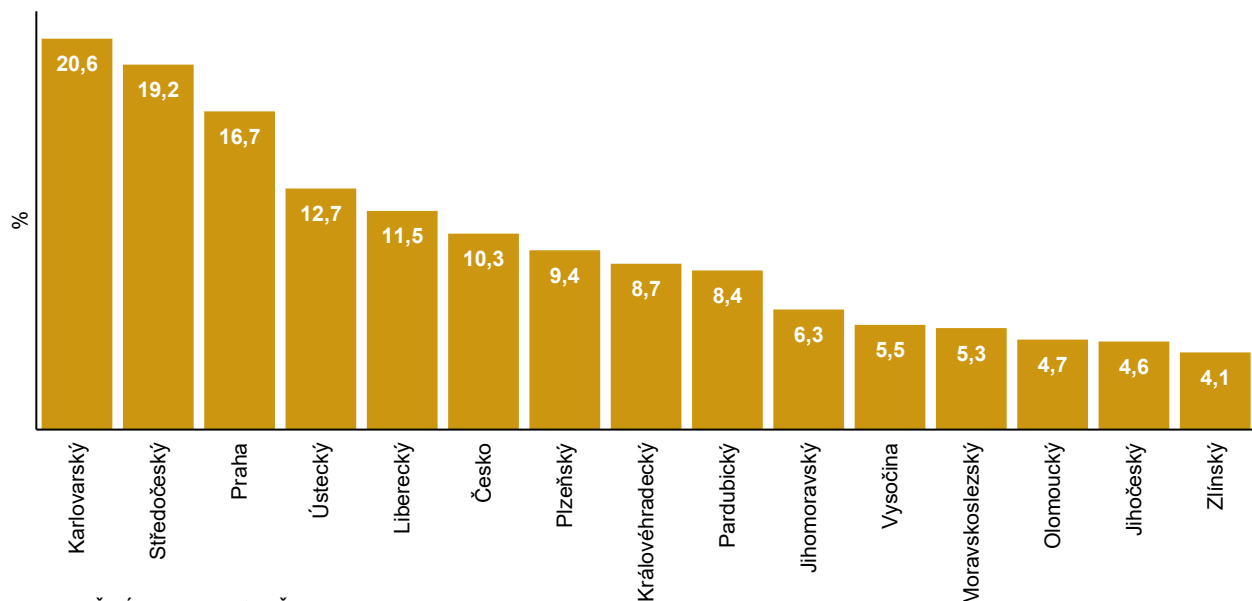

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Z grafu č. 2.30 je také možné vyčíst, že ve školách veřejných je podíl nekvalifikovaných učitelů nižší než ve školách s církevním a zejména pak ve školách se soukromým zřizovatelem. Zároveň lze říci, že se oproti situaci před deseti lety prohloubil rozdíl mezi školami soukromými a veřejnými či církevními.

Graf č. 2.31 dále ukazuje podíl nekvalifikovaných učitelů mezi učiteli vyučujícími ve školním roce 2025/26 v krajském členění.

Graf 2.31 Základní školy – podíl učitelů bez požadované kvalifikace ve školním roce 2025/26

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

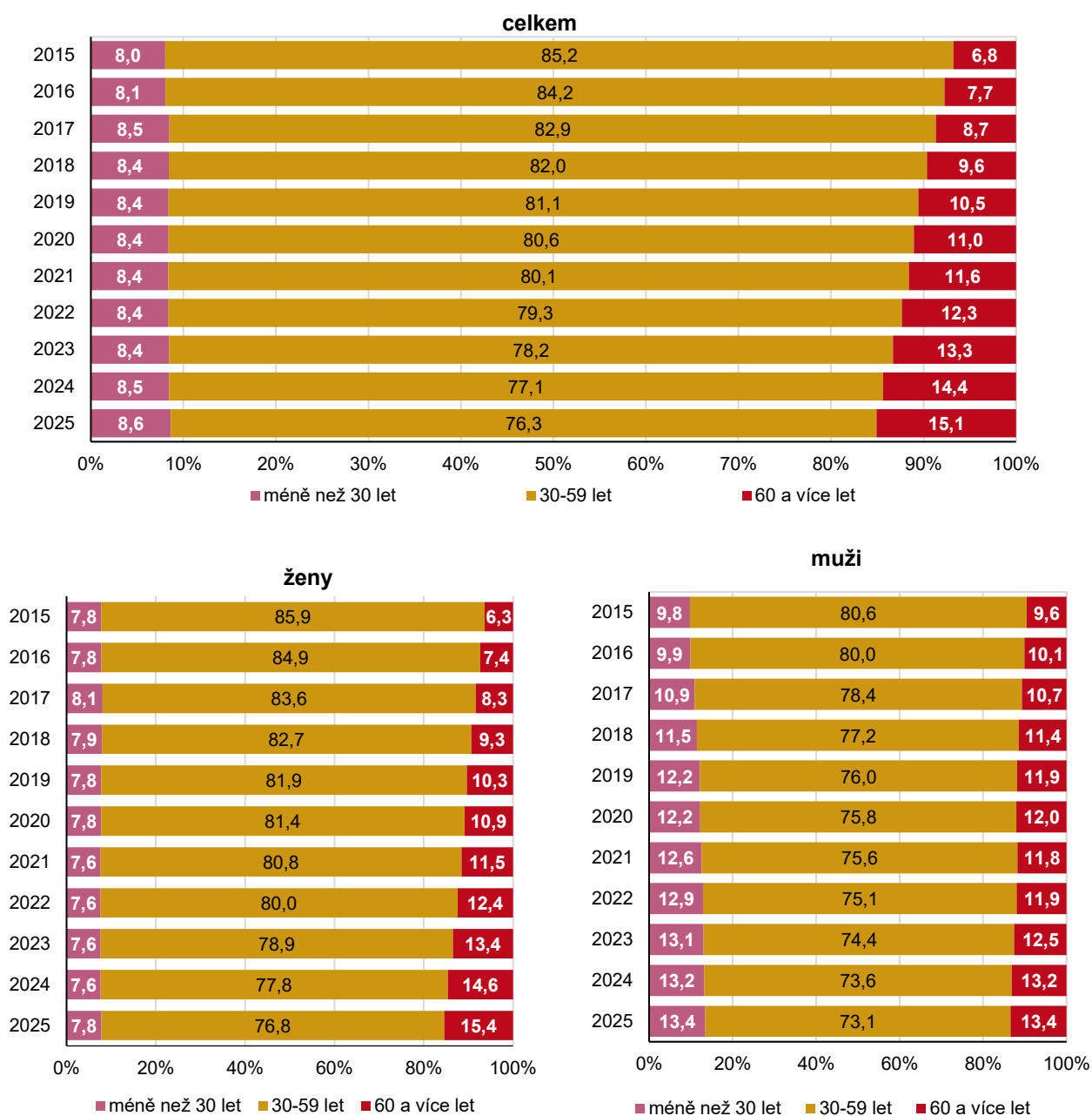
Nejvyšší podíl vyučujících bez kvalifikace zaznamenal kraj Karlovarský (20,6 %). Následuje kraj Středočeský (19,2 %) a Praha (16,7 %), tedy regiony s relativně lepší nabídkou dobře placené práce. Nadprůměrný podíl

nekvalifikovaných učitelů zaznamenal též kraj Ústecký (12,7 %) a Liberecký (11,5 %). Naopak méně než pětiprocentní byl v kraji Zlínském (4,1 %), v kraji Jihočeském (4,6 %) a v kraji Olomouckém (4,7 %). Pro srovnání kvalifikovanosti učitelů základních škol s vyučujícími v mateřských, středních a vyšších odborných školách odkazujeme na tabulkovou část této publikace.

Učitelé na základních školách dle věku a pohlaví

V roce 2025 bylo v základních školách 8,6 % učitelů mladších 30 let a naopak 15,1 % učitelů ve věku 60 let a více. Přitom zatímco podíl učitelů mladších 30 let se v posledních deseti letech držel na úrovni cca 8–9 %, podíl učitelů ve věku 60 let a více se za posledních deset let zvýšil z 5,8 % na 14,4 %. Výraznější vývoj lze pozorovat u žen učitelek než u mužů učitelů, viz graf č. 2.32.

Graf 2.32 Základní školy – učitelé dle věku a pohlaví v letech 2015–2025

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Lze doplnit, že se oproti situaci před pěti lety zvýšil počet začínajících učitelů v 1. roce adaptačního období v regionálním školství o 16,1 %. Nárůst byl zaznamenán zejména na středních školách (o 57,4 %) vyšších

odborných školách (o 29,6 %) ale také na 1. stupni základních škol (o 27,8 %) a v přípravných třídách, resp. v přípravném stupni základních škol (dohromady o 24,8 %) – viz tabulku č. 2.3. Na druhém stupni základních škol však začínajících učitelů v 1. roce adaptačního období mírně ubylo (o 9,1 %), v mateřských školách došlo k zanedbatelnému poklesu (o 0,1 %).

Tab. 2.3 Mateřské až vyšší odborné školy – počet učitelů¹⁾ v prvním roce adaptačního období²⁾

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	Změna za 5 let
Celkem	5 550,90	5 800,80	6 116,80	6 660,50	6 346,00	6 445,96	16,1 %
v mateřské škole	1 690,80	1 671,50	1 529,10	1 714,30	1 849,70	1 688,81	-0,1 %
v přípravném stupni ZŠ speciální	4,9	5,7	7,8	7,4	6,6	5,95	21,4 %
v přípravné třídě ZŠ	19	18,6	32,8	37,8	36,9	23,87	25,6 %
na 1. st. ZŠ	1 121,30	1 169,10	1 338,90	1 424,70	1 363,00	1 432,52	27,8 %
na 2. st. ZŠ	1 452,30	1 465,60	1 524,00	1 486,00	1 247,70	1 320,11	-9,1 %
ve střední škole	1 231,10	1 447,00	1 635,20	1 953,20	1 809,30	1 938,28	57,4 %
z toho na nižším stupni ³⁾	86,3	86,8	95,9	93,9	95,3	109,16	26,5 %
v konzervatoři	10,5	3,9	16,3	13,3	10,3	10,16	-3,2 %
z toho na nižším stupni ³⁾	–	0,1	–	0,4	1,3	4	X
ve vyšší odborné škole	20,3	19,6	31,9	24,9	24,9	26,3	29,6 %

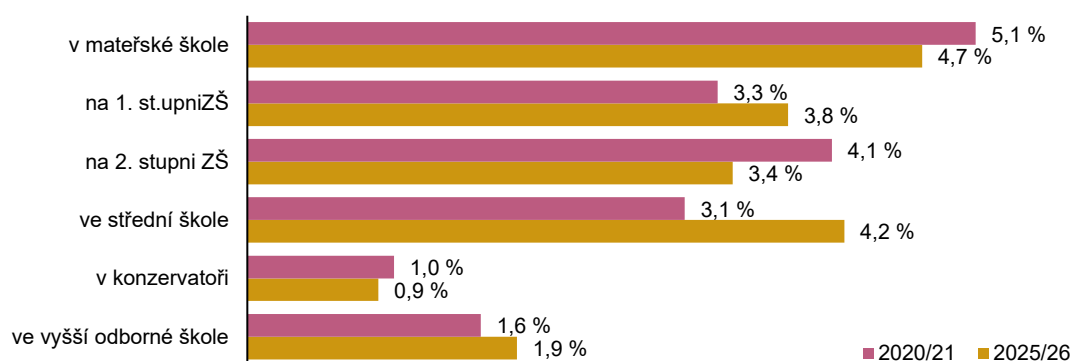
¹⁾ přepočtení na počet plných úvazků

²⁾ počet učitelů v 1. roce adaptačního období, a to od vzniku prvního pracovního poměru na pozici učitele do skončení 1 roku trvání pracovního poměru k právnické osobě vykonávající činnost školy

³⁾ učitelé působící v 1.–4. ročníku osmiletého gymnázia či osmileté konzervatoře nebo v 1. a 2. ročníku šestiletého gymnázia

Nárůst či úbytek počtu učitelů v 1. roce adaptačního období je třeba dát do souvislosti s celkovým vývojem počtu učitelů (obojí v přepočtu na plné pracovní úvazky), viz graf č. 2.33.

Graf 2.33 Mateřské až vyšší odborné školy – podíl učitelů v prvním roce adaptačního období ze všech učitelů

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

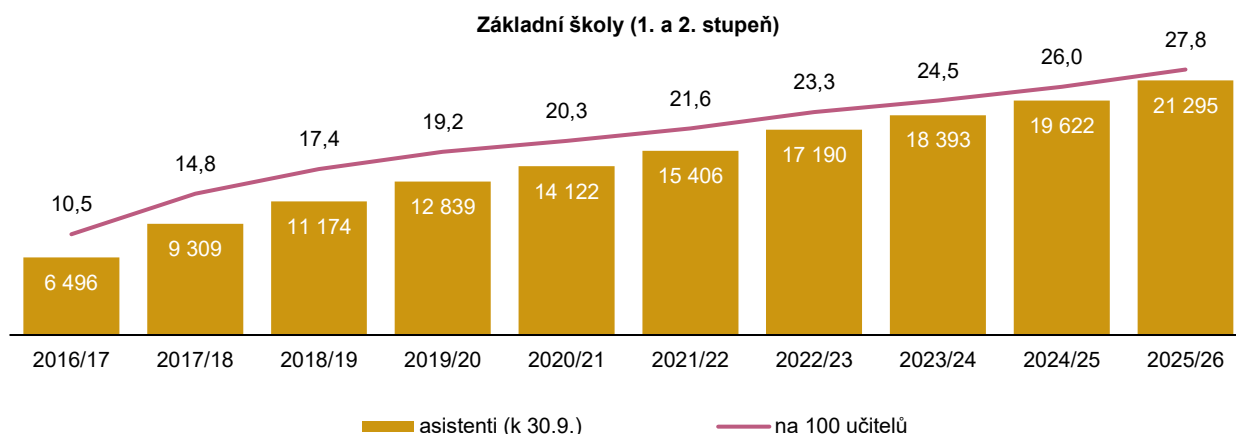
V tomto vyjádření je zřejmé, že celkový počet plných úvazků učitelů v mateřských školách rostl v posledních pěti letech rychleji (narostl o 7,8 %) než počet plných úvazků učitelů v 1. roce adaptačního období (snížil se o 0,1 %). Pokud se jedná o 2. stupeň základních škol, pak plných úvazků učitelů zde vyučujících přibýlo o 9,5 %, úvazků začínajících učitelů naopak o 9,1 % ubylo. Kromě toho se podíl začínajících učitelů za posledních pět let snížil též v konzervatořích, kde za posledních pět let celkově učitelů přibýlo o 8,2 %, zatímco

těch v 1. roce adaptačního období o 3,2 % ubylo. Naopak, jak již bylo ukázáno v tabulce výše, nejvýraznější nárůst podílu začínajících učitelů byl zaznamenán na středních školách.

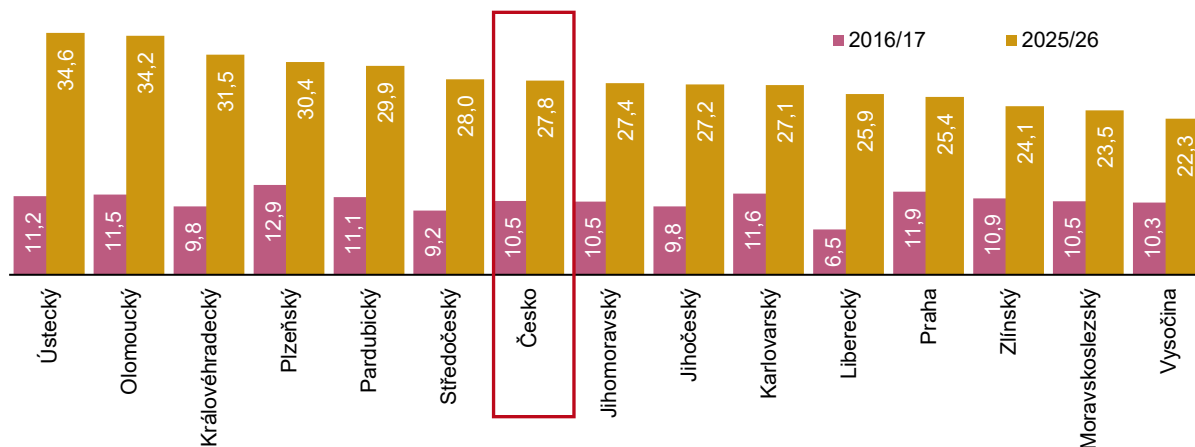
2.10 Počet asistentů pedagoga na základních školách

V posledních letech výrazně vzrostl na základních školách počet **asistentů pedagoga**. Ve školním roce 2025/26 připadlo na 100 plných úvazků učitelů (v průměrném evidenčním počtu za daný rok) v průměru 27,8 plných úvazků asistenta pedagoga, ve školním roce 2016/17 to bylo 10,5. Nejvyšší počet úvazků asistenta pedagoga na 100 úvazků učitelů bylo v kraji Ústeckém (34,6), Olomouckém (34,2) a Královéhradeckém (31,5); nejméně pak na Vysočině (22,3), v kraji Moravskoslezském (23,5) a Zlínském (24,1).

Graf 2.34 Počet asistentů pedagoga celkem a dle kraje (průměrný evidenční počet úvazků)

počet úvazků asistenta pedagoga na 100 úvazků učitelů

Kromě asistentů pedagoga působili ve školním roce 2025/26 v základních školách i speciální pedagogové, kteří byli k 30. 9. 2025 zaměstnáni na 1 521,1 plného úvazku¹⁰, a psychologové, a sice na 932,9 plného úvazku. Více viz tabulkovou část publikace, tabulky z kapitoly č. 6.2.

¹⁰ do speciálních pedagogů nejsou započtení učitelé se speciálně pedagogickou kvalifikací